

انجمن علمی گردشگری ایران

شناسایی و تبیین عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه خبرگان (مورد مطالعه: شهرستان نیر)

بهرام ایمانی^۱، جواد معدنی^۲، محمدباقر مهدی زاده^۳

DOI:10.22034/jtd.2023.402481.2785

چکیده

امروزه گردشگری یکی از منابع مهم درآمد و از عوامل مؤثر در توسعه و پیشرفت کشورها است. بر این اساس، گردشگری روستایی، به مثابه یکی از اصلی ترین انواع گردشگری، اهمیت ویژه ای دارد. بنابراین، شناخت موانع و عوامل پیش برنده این نوع گردشگری ضرورت خاصی دارد. پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تبیین عوامل بازدارنده و پیش برنده توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه خبرگان در شهرستان نیر انجام شده است که با استفاده از روش ترکیبی موضوع بررسی شده است. رویکرد تحقیق متوالی اکتشافی است که در دو مرحله کیفی و کمی انجام شده است. در مرحله کیفی، با استفاده از روش مرور دامنه، متغیرها و شاخص های اصلی شناسایی شدند و سپس در فاز کمی با استفاده از روش پیمایش و ابزار پرسش نامه تحلیل و بررسی شدند. روایی پرسش نامه روایی محتوا است. این پرسش نامه به تنی چند از متخصصان، صاحب نظران و کارشناسان معرب در این زمینه داده شد و پس از بررسی ها و اصلاحات لازم تأیید شد. پایایی پرسش نامه از آزمون آلفای کرونباخ به دست آمد که مقدار آن ۷۸ درصد است. مطابق با یافته های مرحله کیفی، از میان ۵۳ تحقیق مرتبط، ۴ معیار و ۴۳ زیرمعیار شناسایی شدند. در مرحله کمی، متخصصان و کارشناسان حوزه گردشگری و برنامه ریزی روستایی درباره تأیید و اولویت بندی هریک از عوامل اظهار نظر کردند که تمامی عوامل از نظر آنها تأیید شدند. مطالعه حاضر نشان داد که جنبه های گوناگون پیش برنده یا بازدارنده توسعه گردشگری روستایی اعم از جنبه های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی توسعه گردشگری در شهرستان نیر با مقادیر قابل قبولی مهم هستند. بنابراین، باید به مفهوم توسعه گردشگری روستایی در سراسر منطقه توجه شود و شکاف های موجود برای حمایت از توسعه گردشگری روستایی برطرف شوند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۳۱

واژه های کلیدی:

گردشگری، گردشگری روستایی، توسعه و پایداری، روش ترکیبی، شهرستان نیر

مقدمه

جمعیت کم، تحت تسلط کشاورزی، ویژگی های سنتی و فرهنگی متمایز هستند، مشارکت کنند (Situmorang et al., 2019; Manaf et al., 2018). اخیراً، علاقه به گردشگری روستایی، به ویژه پس از همه گیری کووید-۱۹ افزایش یافته است؛ زیرا گردشگری روستایی نوعی الگوی گردشگری مبتنی بر طبیعی تعریف شد و به دلیل پتانسیلش جای اکوتوریسم را گرفت

از دیرباز تا کنون، روستاها مکان های جذابی برای گردشگری و اوقات فراغت محسوب شده اند (Zhuang et al., 2019: 80). گردشگری روستایی^۴ (RT) نوعی گردشگری پایدار و مسئولانه است که به گردشگران و مسافران امکان می دهد در زندگی روزمره جوامع محلی در محیط های روستایی، که معمولاً دارای

۱. دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری و روستایی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول). Bahram_imani60@yahoo.com

۲. استادیار، گروه مدیریت دولتی و گردشگری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه ریزی و روستایی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

فعالیت‌های گردشگری در مناطق روستایی ارتباط مستقیمی با توسعه پایدار دارد، با حمایت از حفاظت از سرمایه‌های طبیعی و فرهنگی این مناطق و استفاده پایدار از آن‌ها، تعادلی بین ابعاد اقتصادی و اکولوژیکی توسعه برقرار می‌شود. به همین دلیل، گردشگری روستایی از کانال‌های توسعه پایدار محسوب می‌شود که از طریق آن مناطق روستایی می‌توانند به رشد اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی - فرهنگی دست یابند (Vitasurya, 2016; Reeder & Brown, 2005; Kim & Chen, 2006; Haghsetan et al., 2011; Nicolaides, 2020; Coroş, 2019). ترویج گردشگری می‌تواند سرمایه‌گذاری منطقه‌ای را جذب کند، فرصت‌های تجاری ایجاد کند و از سایر صنایع در منطقه مقصد حمایت کند (Ryan, 2003; Pappas, 2014; Lin & Mao, 2015). برای مثال، گردشگری می‌تواند زندگی محلی را از طریق زیرساخت‌های محلی بهتر و دستگاه‌های رایج (به‌منظور حفظ گردشگری) ارتقا دهد و در نتیجه مراقبت‌های بهداشتی، منابع آموزشی، فرصت‌های شغلی و سطح درآمد را بهبود بخشد (Zaei, 2013). همچنین، گردشگری می‌تواند به کاهش فقر در کشورهای کمتر توسعه‌یافته کمک کند؛ زیرا حتی کارگران غیرماهر در مناطق دورافتاده می‌توانند در این صنعت متنوع و با کار فشرده شغل بیابند (Dillimono & Dickinson, 2015). علاوه بر این، در کشورهای در حال توسعه، توسعه گردشگری مزایایی برای فرهنگ اجتماعی جوامع میزبان ایجاد می‌کند. ارزش اجتماعی - فرهنگی گردشگری ممکن است شامل احساس عالی از هویت اجتماعی، افزایش احساس پیوند با محیط‌های محلی و افزایش سرمایه اجتماعی همراه با افزایش گردشگران باشد (Ramos et al., 2016). در کنار این موارد مثبت و منفی ملاحظه می‌شود که یک رویه یا رویکرد ثابتی در خصوص توسعه گردشگری پایدار وجود ندارد. از طرفی، رویکردهای گوناگونی در این حوزه شکل گرفته‌اند که از دیدگاه‌ها و زوایای گوناگون به این قضیه می‌نگرند. با این حال، هنوز خلأ نظری زیادی در این زمینه وجود دارد. از سوی دیگر، ضرورت دستیابی به پایداری اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در جوامع محلی قطعاً برای گردشگری مفید است و این مقوله نیازمند شناسایی و تحلیل دقیق عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه گردشگری روستایی است و، از آنجایی که موقعیت کالبدی و زمینه‌ای هر منطقه با سایر مناطق متفاوت است، بایستی با عطف به همین شرایط موارد و موضوعات بررسی و تحلیل

(Lanfranchi et al., 2014; Panzer-Krause., 2022; Silva., 2021; Gallardo & Stein, 2007; Polukhina et al., 2021). این علاقه فراوان به گردشگری روستایی را بسیاری از بازیگران صنعت گردشگری (مانند آژانس‌های مسافرتی، مقامات گردشگری، شرکت‌های هواپیمایی و جامعه مدنی) به‌منزله ابتکاراتی برای ترویج الگوهای گردشگری، که به فعالیت‌های طبیعی و زیست‌محیطی مرتبط است، از سلامت برای گردشگران گرفته تا حمایت از اقتصاد جوامع محلی، حمایت می‌کنند (Priatmoko et al., 2023). گردشگری در نواحی روستایی لزوماً راه‌حلی جادویی برای توسعه نواحی روستایی نیست، بلکه گردشگری باید مکمل، و نه نقطه اتکا، برای اقتصاد شکوفا و متنوع باشد (Khani et al., 2014). با توجه به گسترش بی‌رویه شهرهای کشورمان و افزایش مشکلات ناشی از شهرنشینی جدید و همچنین خالی شدن روستاها و سرازیر شدن جمعیت این سکونتگاه‌ها به شهرها، می‌توان با رونق دادن و گسترش نواحی گردشگرپذیر روستایی به پویایی جمعیت و اقتصاد این نواحی کمک کرد و با ایجاد اماکن تفریحی و استراحتگاهی در آن‌ها تا اندازه‌ای از بار مشکلات و مسائلی که شهرها و روستاهای ما با آن‌ها مواجه هستند کاست (Imani et al., 2021). اما، به‌رغم وجود زمینه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی، کشور ایران هنوز نتوانسته است جایگاه خود را به‌منزله کشور پذیرنده گردشگر در بازار جهانی گردشگری پیدا کند و این مسئله در زمینه گردشگری داخلی به‌خصوص گردشگری روستایی به‌وضوح دیده می‌شود (Ramaezaniyi, 2015). بنابراین، شناسایی محیط‌های روستایی دارای توان بالقوه و برنامه‌ریزی دقیق و ایجاد زمینه‌های لازم می‌تواند در توسعه نواحی روستایی نقش آفرین و مؤثر باشد (Rezvani & Bayat, 2014). علی‌رغم این تأثیرات منفی، که ممکن است از فعالیت‌های گردشگری روستایی گوناگون ناشی شود، هنوز هم نقاط مثبت آن بیشتر از منفی‌ها است که موجب شده اهمیت این نوع الگوی گردشگری را افزایش دهد و مورد توجه فعالان گوناگون صنعت گردشگری در سطح جهان قرار گیرد. با این حال، پدیده‌های منفی یا مثبت گوناگون را نمی‌توان به‌منزله نتیجه فعالیت‌های گردشگری روستایی تعمیم داد. به عبارت دیگر، می‌توان از چالش‌ها و شرایطی که در هر منطقه روستایی متفاوت است به‌منزله مطالعه موردی استفاده و راهکارهایی برای آن‌ها ارائه کرد، اما لزوماً این راهکارها برای سایر مناطق قابل اجرا نیستند.

را در نظر می‌گیرد، مزایا و معایب آن، هم برای جوامع محلی روستایی و هم برای گردشگران، انکارنشدنی است. از منظر اقتصادی، گردشگری روستایی تأثیر مثبتی در ایجاد فرصت‌های شغلی در بخش گردشگری، تحریک توسعه زیرساخت‌ها در مناطق/ مناطق روستایی، حمایت از جوامع روستایی محلی از طریق افزایش افراد ساکن و حمایت از کسب‌وکار محلی موجود و راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید دارد (Mohammadpour & Rahimi, 2022; Khairabadi et al., 2020; Pongponrat, 2011). از منظر فرهنگی - اجتماعی، گردشگری روستایی تبعیض جنسیتی را کاهش می‌دهد، فرهنگ و سنت‌ها را در جوامع محلی روستایی تقویت می‌کند، نواحی روستایی را تشویق می‌کند تا دوباره جمعیت شوند، احساس هویت و عزت نفس افراد محلی و رضایت کلی جوامع محلی را افزایش می‌دهد (Qin et al., 2019; Priatmoko & Purwoko, 2019; Baldwin, 2017). علاوه بر این، فعالیت‌های گردشگری روستایی پیامدهای غیرمستقیم سودمندی در زندگی محلی‌ها با ایجاد انگیزه در الگوهای رفتاری خاص مانند پرداختن به ورزش بدنی، تمرین خودتنظیمی و افزایش احساسات مثبت دارد. هم‌زمان، گردشگری روستایی در بعد محیطی بسیار تأثیرگذار است (Shrivastava & Kumar, 2017; Dwivedi, 2020; Moghavvemi et al., 2017). برای مثال، گردشگری روستایی به حفظ منابع طبیعی و تنوع زیستی کمک می‌کند. علاوه بر این آثار مثبت چندبعدی فعالیت‌های گردشگری روستایی برای جوامع روستایی و گردشگران، برخی اشکالات احتمالی نیز وجود دارد که ممکن است ناشی از تخلیفات باشد مثلاً، در برخی موارد، فعالیت‌های گردشگری روستایی می‌تواند فرهنگ جوامع محلی را از بین ببرد، به‌ویژه اگر گردشگران و همچنین مردم محلی اهداف واقعی این فعالیت‌ها را درک نکنند (Pham, 2020; Wang, 2018; Xu et al., 2019). علاوه بر این، فعالیت‌های گردشگری روستایی سازمان‌یافته می‌تواند به نوعی گردشگری به‌نام «گردشگری انبوه» بینجامد و زمانی اتفاق می‌افتد که تعداد زیادی از گردشگران در منطقه‌ای روستایی هم‌زمان درگیر این فعالیت‌ها باشند (Priatmoko et al., 2023). این گردشگری انبوه آثار منفی بسیاری در جوامع روستایی محلی از جمله ازدحام، آلودگی هوا، زباله‌ها، فشار و کاهش منابع طبیعی و روستایی دارد و همچنین در سلامت روان افراد محلی تأثیر منفی می‌گذارد (Singh, 2018; López-Guzmán et al., 2011). علاوه بر این، ترویج اخیر

شوند. شهرستان نیر از شهرستان‌های گردشگری پذیر استان اردبیل است که در فصول گوناگون مقصد گردشگری پذیر در نظر گرفته می‌شود. به دلیل وجود منابع طبیعی و محیط زیست بکر و چشم‌نواز، هر سال روستاهای این شهرستان از گردشگران داخلی و خارجی استقبال می‌کند. البته، بازهم نیاز است عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه این نوع گردشگری از منظر خبرگان شناسایی و تحلیل شود. از همین رو، هدف اصلی تحقیق حاضر شناسایی و تبیین عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه خبرگان است که با استفاده از روش ترکیبی به بررسی آن پرداخته شده است.

مبانی نظری

درباره گردشگری روستایی تعاریف بسیاری ارائه شده است. همه این تعاریف تصویر یکسانی از گردشگری روستایی را به‌منزله الگوی گردشگری ارائه می‌دهند که افراد محلی را در مناطق روستایی به هم مرتبط می‌کند (López-Guzmán et al., 2012; Pongponrat & Chantradoan., 2011). تعاریف گردشگری روستایی را می‌توان در همه جای ادبیات گردشگری یافت. برای مثال، لین و کاستنهورلز (2015) بیان کردند که گردشگری روستایی نوعی الگوی گردشگری است که به فعالیت‌های محلی، بازارهای بهبودیافته، دانش بازاریابی مدرن و روش‌های مدیریت جامع بهبود پایداری، که جامعه محلی استفاده می‌کند، بستگی دارد. گائو و وو (2017) استدلال کردند که گردشگری روستایی ترکیبی از روستایی و گردشگری است که همچنین از ارزش‌های متعادل کردن نظرهای ذی‌نفعان گوناگون و مدیریت مؤثر و عادلانه آن‌ها حمایت می‌کند (Gao & Wu, 2017). در واقع، گردشگری روستایی نیز نوعی گردشگری است که منطقه‌ای را با دیدگاه‌های جغرافیایی و اجتماعی - اقتصادی خاص ارتقا می‌دهد و توسعه پایدار را به هدفی محوری تبدیل می‌کند و بر اهمیت جوامع بومی و لزوم ارائه تجربه‌های روستایی تأکید می‌کند (Priatmoko et al., 2023). سازمان جهانی گردشگری جامع‌ترین تعریف را از گردشگری روستایی ارائه کرده است: نوعی گردشگری که بازدیدکنندگان را با انواع وسیعی از محصولات مرتبط می‌کند که عموماً با فعالیت‌های مبتنی بر طبیعت، کشاورزی، سبک زندگی/ فرهنگ روستایی پیوند دارند (UNWTO, 2022). صرف‌نظر از این‌که فرد در هنگام بحث، مطالعه یا تحلیل گردشگری روستایی چه تعریف یا دیدگاهی

فعالیت‌های گردشگری روستایی می‌تواند به افزایش قیمت خدمات و محصولات گوناگون در مناطق روستایی کمک کند که در نتیجه هزینه‌های زندگی را افزایش می‌دهد (Kim et al., 2013).

پایداری در گردشگری روستایی

ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی همگی در گردشگری پایدار گنجانده شده‌اند (Jin et al., 2016). حفاظت و احیا باعث می‌شود که فعالیت‌های گردشگری روستایی در مقصدی خاص پایدار و موفق شوند (Gao & Wu, 2017). همچنین، سازمان جهانی گردشگری نشان می‌دهد که چگونه پایداری سرمایه‌محور (سرمایه‌گذاری سبز/ گردشگری پایدار^۲) در صنعت گردشگری می‌تواند به گسترش اقتصاد، ایجاد مشاغل مناسب و کاهش فقر و همچنین افزایش کارایی منابع و کاهش زوال محیطی کمک کند (UNEP, 2011). توسعه گردشگری روستایی نیز سهم مهمی در توسعه پایدار دارد (Lakner et al., 2018). بنابراین، گردشگری پایدار به روش‌ها، برنامه‌ها و مقرراتی اطلاق می‌شود که شامل نیازهای جامعه ارائه‌دهنده خدمات گردشگری است و ممکن است،

علاوه بر انتظارات گردشگران از مدیریت منابع طبیعی، از ابتکارات گردشگری و محیط‌زیست حمایت کند یا تحت تأثیر آن‌ها قرار گیرد (Priatmoko et al., 2023). به عبارت دیگر، هنگام تجزیه و تحلیل توسعه مکانی خاص، مهم است که محیط و جامعه محلی را که فعالیت‌های گردشگری را احاطه کرده‌اند در نظر بگیریم تا آن را با مسائل پایداری درگیر کنیم.

براساس نتایج پژوهش‌های سازمان جهانی گردشگری و برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد^۳ در ۲۰۰۸، گردشگری پایدار باید اهداف زیر را داشته باشد: ایجاد حداکثر سود برای جوامع محلی، کاهش تأثیر منفی در فرهنگ بومی محلی، کاهش آثار مخرب در محیط طبیعی و کمک به برنامه‌ریزی‌های پایدار، به طوری که اصل پایداری به منظور برآوردن نیازهای حال، بدون به خطر انداختن پتانسیل نسل‌های آینده، در نظر گرفته شود. در نتیجه، زمانی که فعالیت‌های مرتبط به گردشگری افزایش می‌یابند، مسائل مربوط به پایداری به موضوعی تبدیل می‌شوند که می‌توان از آن‌ها اجتناب کرد (UNWTO, 2010). در ادامه، در جدول ۱ معیارهای پایداری در گردشگری روستایی مطرح شده‌اند.

جدول ۱: معیارهای پایداری در گردشگری روستایی

معیار	نحوه سنجش در هر منطقه
حجم کاری	- تعداد بازدیدکنندگان یا گردشگران (در هر فصل یا سال)
فشار اجتماعی	- نسبت بازدیدکنندگان/ گردشگران به جمعیت محل (در هر فصل یا سال)
جذابیت گردشگری	- فهرست منابع طبیعی، فرهنگی، باستانی و تاریخی برای جلب و پذیرش گردشگران - میزان جذابیت زمینه‌های گردشگری موجود
فرایند برنامه‌ریزی گردشگری روستایی	- وجود برنامه‌های محلی یا منطقه‌ای برای گردشگری روستایی - میزان مشارکت سازمان‌های محلی و مردم در طرح و اجرای برنامه‌های مربوطه
مشارکت محلی	- فهرست نهادهای عرضه‌کننده خدمات گردشگری محلی به کل نهادهای گردشگری فعال در منطقه - نسبت مدیران و کارگزاران محلی صنعت گردشگری روستایی و کل شرکت‌های فعال به مدیران و کارگزاران شاغل
مشارکت دولت	- وجود برنامه‌های منطقه‌ای طرح و اجرا شده توسط دولت برای توسعه گردشگری روستایی - همکاری دولت با سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه توسعه گردشگری روستایی
کنترل و نظارت محلی	- وجود سازمان‌ها و نهادهای رسمی و غیررسمی محلی اعم از دولتی یا غیردولتی مثل شوراها و اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها برای اجرای سیاست‌های محلی و سازگار کردن سیاست‌های ملی با اهداف ملی در زمینه سرمایه‌گذاری و گسترش فعالیت‌ها در تمام مراحل برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی و اصلاح برنامه‌های گردشگری روستایی

3. UN Environment Programme (UNEP)

1. Investment-Oriented Sustainability
2. Green Investment/Sustainable Tourism

معیار	نحوه سنجش در هر منطقه
اشتغال	- تعداد فرصت‌های شغلی ایجاد شده توسط صنعت گردشگری روستایی (پاره‌وقت یا تمام‌وقت) - نسبت شاغلان محلی به کل شاغلان در صنعت گردشگری
نقش گردشگری در رشد و متنوع‌سازی اقتصاد محلی	- میزان مالیات بردرآمد تولید شده به وسیله صنعت گردشگری - سهم فعالیت‌های گردشگری در تمام زیربخش‌های اقتصاد (مستقیم یا غیرمستقیم)
سطح رفاه اجتماعی	- وضعیت تأمین و مصرف انرژی (تجدیدپذیر یا تجدیدناپذیر) - درصد خانوارهای برخوردار از خدمات رفاهی مرسوم در جامعه محلی (مانند حمل‌ونقل، سیستم‌های بهداشتی، آموزشی، برق، جاده و تلفن)
آموزش و کارآموزی نیروی کار شاغل	- درصد افراد محلی شاغل در صنعت گردشگری که آموزش دیده و تحصیل کرده هستند. - تعداد دوره‌های آموزشی برگزار شده برای شاغلان در صنعت گردشگری - توزیع افراد تحصیل کرده در مشاغل گوناگون در سطوح ستادی و صنفی صنعت گردشگری
وضعیت اطلاع‌رسانی	- تعداد نشریه‌ها یا خبرنامه‌های محلی منتشر شده - سمینارها، جشنواره‌ها و کنفرانس‌های منطقه‌ای، ملی یا بین‌المللی برگزار شده در زمینه گردشگری - وضعیت ارتباطات راه دور و تلفن، پست، شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای - جایگاه گردشگری در رسانه‌های جمعی منطقه‌ای یا ملی (مانند تلویزیون، رادیو و نشریه‌ها)
مناطق حفاظت‌شده محلی	- درصد مناطق حفاظت‌شده به کل مناطق - وضعیت حفاظت از نوع قابل‌بازدید بودن به وسیله گردشگران نظامی، زیست‌محیطی، میراث‌فرهنگی و مانند آن‌ها
تأمین حقوق و امنیت گردشگران	- وقوع یا عدم وقوع جرایم علیه گردشگران اعم از حمله، سرقت و گروگان‌گیری - میزان همکاری نظامی و امنیتی نهادهای محلی یا دولتی با هدف تأمین حقوق و امنیت گردشگران
رضایت مردم محلی	- قابل قبول بودن سودآوری صنعت گردشگری روستایی در منطقه از طرف مردم محلی - میزان تفاهم و همکاری مردم محلی با گردشگران

منبع: شریف‌زاده و مرادی‌نژاد (2002)

عوامل پیش‌برنده و بازدارنده در گردشگری روستایی

عوامل پیش‌برنده

با این حال، مشکلات گوناگونی از جمله تفاوت فضایی در بهره‌برداری از منابع زمین در سطح روستا و تأخیر در برنامه‌ریزی به استفاده کم از زمین برای گردشگری روستایی و تخصیص نامناسب فضایی منجر شده است که مانع توسعه گردشگری روستایی می‌شود. این امر می‌تواند با مطالعه ویژگی‌های تغییرات مکان - زمانی، عوامل محرک آن‌ها و تغییرات کاربری زمین برای گردشگری روستایی در مناطقی که فقر را از بین برده است، ارتقای توسعه گردشگری روستایی را سبب شود (Liu et al., 2023). اندیشمندان مختلف در خصوص تأثیر مثبت زیرساخت‌ها در بهبود ارتقای گردشگری روستایی مطالعاتی انجام داده‌اند. سیطانا و همکاران (2011) اشاره می‌کنند که زیرساخت هر کشور جذابیت بالقوه آن به منزله مقصد گردشگری را تعیین می‌کند. علاوه بر این، مطالعات اخیر نشان

گردشگری روستایی صنعتی با ویژگی‌های منحصر به فرد روستایی است که با شیوه تولید متمایز براساس سبک زندگی و مناظر روستایی مشخص می‌شود (Chi & Han, 2021). این نوع گردشگری ابزار مهمی برای تثبیت و گسترش موفق فقرزدایی در عصر جدید است و پیوند مؤثری با ترویج همه‌جانبه احیای روستایی دارد (Sun & Wang, 2022). عوامل گوناگونی در بهبود و ارتقای گردشگری روستایی وجود دارند؛ مثلاً منابع زمین، زیربنای توسعه گردشگری روستایی را تشکیل می‌دهند و تخصیص فضایی بهینه به زیرساخت‌های گردشگری در اهداف توسعه و منافع اجتماعی آن تأثیر می‌گذارد (Liu et al., 2023).

داده است که زیرساخت‌های گردشگری مستقیم و غیرمستقیم در کیفیت زندگی ساکنان از طریق توسعه گردشگری پایدار تأثیر مثبت دارند (Leković et al., 2020; Jovanović & Ivana, 2016). جذب سرمایه‌گذاری به‌منظور توسعه گردشگری روستایی در آینده نیز یکی از مهم‌ترین اقداماتی است که در این زمینه انجام می‌شود (Nguyen, 2021).

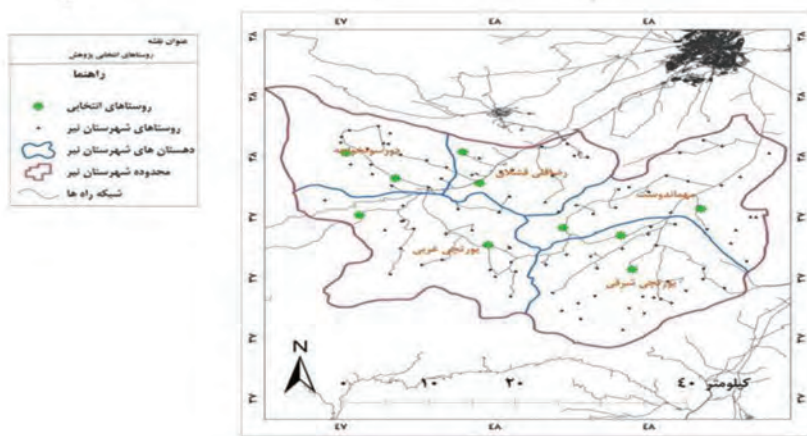
عوامل بازدارنده

همچنین، عوامل بازدارنده گوناگونی در این حوزه وجود دارند. وانگاز و گرویس (2000) و گرویس و وانگاز (2005) معتقد هستند که بسیاری از عوامل کیفی در تصمیمات مصرف گردشگری تأثیر می‌گذارند، مانند «رویدادهای خاص، بی‌ثباتی سیاسی، درگیری‌های اجتماعی، مشکلات سفر هوایی، محدودیت‌های سفر و رکود اقتصادی». همچنین، سایر عواملی که به آن‌ها عوامل ناشناخته می‌گویند می‌توانند، در قالب رویدادهای غیرمنتظره، گردشگری روستایی را تحت الشعاع قرار دهند (Nguyen, 2021). مسائل و مشکلات اقتصادی در محیط روستایی و کشاورزی نیز که موجب عقب‌ماندگی در مناطق حاشیه‌ای با درآمد کم، سطح بالای بیکاری و مهاجرت افراد واجد شرایط می‌شوند از جمله عوامل منفی و بازدارنده در گردشگری روستایی هستند (Hassan et al., 2022). در برخی مناطق نیز، امکان دارد توسعه گردشگری روستایی با آثار منفی مانند آسیب‌های زیست‌محیطی، آلودگی، اختلال در حیات وحش و تخریب زیستگاه همراه باشد (Chang et al., 2018). به‌طورکلی، مناطق روستایی به‌ویژه به آثار بالقوه بی‌ثبات‌کننده توسعه گردشگری، تغییرات ناشی از تأثیرات اجتماعی فرهنگی، اکولوژیکی و اقتصادی حساس هستند و بیشتر اوقات ملاحظه شده

است که مشکلات اقتصادی ساکنان روستایی، افزایش قیمت خدمات و محصولات، افزایش هزینه‌های زندگی و بلا تکلیف بودن خانوارها در فصول گردشگری از عوامل بازدارنده اصلی در گردشگری روستایی هستند (Smolčić & Soldić, 2017).

محدوده مورد مطالعه

شهرستان نیر یکی از ۱۲ شهرستان استان اردبیل است که در مرکز استان قرار گرفته و از نظر تقسیمات کشوری با شهرستان‌های سرعین و مشگین‌شهر از طرف شمال، اردبیل از طرف شمال شرقی، کوثر از طرف شرق و جنوب شرقی، سراب از طرف غرب و میانه از طرف جنوب غربی همسایه است و در مختصات جغرافیایی ۴۷/۵۹ درجه طول جغرافیایی و ۳۸/۲ درجه عرض جغرافیایی واقع شده است. گسترش شهرستان در طول و عرض جغرافیایی تقریباً به‌صورت مساوی و متعادل است. مرکز این شهرستان شهر نیر است. مساحت شهرستان ۱۲۲۴ کیلومتر مربع است که ۶/۹ درصد مساحت استان را تشکیل می‌دهد. نیر، از نظر مساحت، هفتمین شهرستان وسیع استان است. شهرستان نیر حدود دو برابر کشور بحرین (۶۴۸ کیلومتر مربع) وسعت دارد و فاصله مرکز شهرستان از مرکز استان ۳۲ کیلومتر است. این شهرستان ۱۰۰ روستا دارد که اکثر ساکنان آن در زمینه‌های کشاورزی، دام‌پروری و صنایع دستی مشغول فعالیت هستند (سالنامه آماری استان اردبیل، ۱۴۰۰). این شهرستان، بعد از شهرستان سرعین، یکی از اصلی‌ترین ارائه‌دهندگان خدمات آب‌درمانی و گردشگری سلامت است. همچنین، روستاهای آن پتانسیل بالایی برای گردشگری کشاورزی و فرهنگی (صنایع دستی) دارند.

شکل ۱: نقشه محدوده مورد مطالعه

منبع: یافته‌های پژوهش

روش‌شناسی

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نوع ترکیبی یا آمیخته است. رویکرد به‌کاررفته در آن رویکرد متوالی اکتشافی است که ابتدا با استفاده از روش مرور دامنه به گردآوری متغیرها و شاخص‌های اصلی پرداخته و سپس با استفاده از روش کمی پیمایش به تأیید یا رد هر یک از این متغیرها و شاخص‌ها از منظر خبرگان مبادرت ورزیده است. مرور دامنه یکی از روش‌های کیفی است که از طریق فرایندی نظام‌مند، خلاصه‌کردن یا «طرح‌ریزی» انواع وسیعی از مقالات، گزارش‌ها، شواهد و غیره را تحلیل و بررسی می‌کند (Arksey & O'Malley, 2005).

این روش دارای فرایندی شش مرحله‌ای است که به‌صورت متوالی انجام می‌شود. این مراحل عبارت هستند از جست‌وجو برای اسناد مرتبط؛ انتخاب سند؛ استخراج داده‌ها؛ گردآوری، خلاصه و گزارش نتایج و درنهایت مشاوره با متخصصان و ذی‌نفعان موضوع موردبررسی (Hamers et al., 2022). در این مرحله، به‌منظور گردآوری متغیرها و شاخص‌های اصلی در این حوزه، ابتدا با جست‌وجوی مطالب از پایگاه‌های علمی داخلی و خارجی اقدام شد که درنهایت هر یک از مقالات و گزارش‌های مربوطه، با در نظر گرفتن محتوا و موضوع کاربردی، به مرحله بعدی راه یافتند. برای منابع داخلی از پایگاه‌های علمی مانند SID.ir، Ensani.ir، Magiran.ir و برای منابع خارجی از پایگاه‌های علمی مانند Emerald، Scencedirect، Web of Science و همچنین پایگاه تخصصی Google Scholar استفاده شد.

در مرحله دوم از روش کمی پیمایش استفاده شده است. در واقع، به‌منظور تأیید و تخصیص مقادیر موردنظر برای هر مؤلفه، نیاز است تا خبرگان امر اظهارنظر کنند. به همین منظور، با استفاده از پرسش‌نامه، متغیرها و شاخص‌های اصلی به خبرگان و کارشناسان مربوطه داده شدند تا درباره آن‌ها اظهارنظر کنند. روش پیمایش، به‌منزله حوزه‌ای از آمارهای کاربردی، که بر پیمایش‌های انسانی - پژوهشی متمرکز است، نمونه‌گیری از واحدهای فردی از جمعیتی خاص و روش‌های مرتبط به جمع‌آوری داده‌های نظرسنجی مانند ساخت پرسش‌نامه و روش‌هایی برای بهبود تعداد و دقت پاسخ‌ها به نظرسنجی‌ها را مطالعه می‌کند. روش‌شناسی نظرسنجی ابزارها یا روش‌هایی را

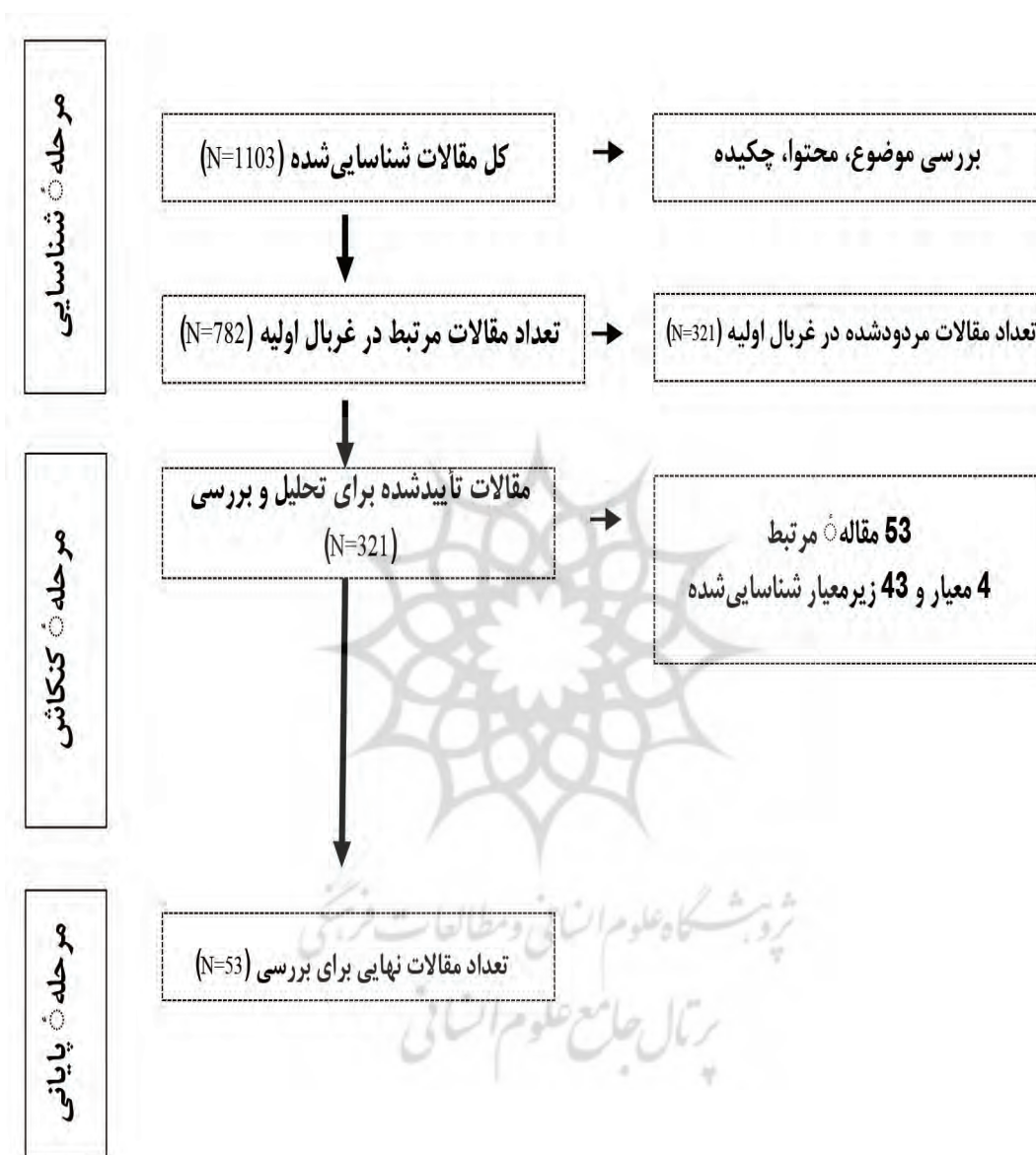
هدف قرار می‌دهد که یک یا چند سؤال را مطرح می‌کنند؛ پرسش‌هایی که ممکن است پاسخ داده شوند یا نشوند (Groves et al., 2009). جامعه آماری تحقیق حاضر در مرحله کمی شامل متخصصان و مدیران شهری و روستایی در شهرستان نیر هستند. تعداد ۳۰ تن از خبرگان پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند. روش نمونه‌گیری در این مقاله روش نمونه‌گیری نظام‌مند است که صرفاً از نظرهای خبرگان فوق استفاده شده است. در این پژوهش، گردآوری اطلاعات مبتنی بر دو روش اسنادی - کتابخانه‌ای و نیز روش میدانی است. به‌منظور تدوین مبانی نظری، پیشینه تحقیق، آمار و اطلاعات موردنیاز از روش کتابخانه‌ای - اسنادی و در قالب روش میدانی از طریق دو پرسش‌نامه (جامعه میزبان و مدیران محلی) در روستاهای نمونه اطلاعات گردآوری شد.

پرسش‌نامه‌های تهیه‌شده با سؤالات بسته و در مقیاس‌های اسمی، فاصله‌ای و رتبه‌ای و براساس طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای تدوین شده است. روایی پرسش‌نامه روایی محتوا است که به تنی چند از متخصصان، صاحب‌نظران و کارشناسان مجرب در این زمینه داده شد و که این افراد پس از بررسی‌ها و اصلاحات لازم آن را تأیید کردند. پایایی پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ به دست آمد که مقدار آن ۷۸ درصد است. برای پردازش اطلاعات به‌دست‌آمده از نرم‌افزار آماری LISREL8/5، SPSS و Excel استفاده شده است. همچنین، به‌منظور تجزیه و تحلیل یافته‌ها و تعیین ارتباط بین متغیرها از آزمون‌های آماری بهره گرفته شده است.

یافته‌های تحقیق

در مرحله اول، مطابق با مراحل روش کیفی مرور دامنه، ابتدا مطالب جست‌وجو شد. در این مرحله، با بررسی پایگاه‌های علمی، حدود ۱۱۰۳ مقاله و گزارش مرتبط در این حوزه شناسایی و استخراج شدند که فرایند گام‌به‌گام در شکل ۲ نمایه شده است. در مرحله دوم، اسناد مرتبط انتخاب شدند. در این مرحله، استراتژی اصلی جست‌وجوی محققان عمدتاً بر مقالات و گزارش‌های علمی و پژوهشی متمرکز بود و تمامی تحقیقات و مطالعات مرتبط با عطف به کلیدواژه‌های اصلی در این حوزه بررسی شدند. در واقع، در اینجا، مرحله سوم آغاز می‌شود و داده‌های مرتبط استخراج می‌شوند. سپس، در مرحله

بعدهی، هریک از این داده‌ها تجمیع و گردآوری شدند تا خلاصه و نتیجه نهایی آن‌ها تنظیم شود. دامنه بررسی در جدول ۲ خلاصه شده است. گفتنی است که جست‌وجوها به دو زبان فارسی و انگلیسی در دوره زمانی شهریور ۱۳۹۸ تا خرداد ۱۳۹۹ انجام شدند که در نهایت ۵۳ مقاله مرتبط استخراج شدند.

شکل ۲: فرایند استخراج مقالات و گزارش‌های مرتبط در مرحله کیفی مرور دامنه

شدند که هریک از آن‌ها قالب متغیرهای، کالبدی، اجتماعی و فرهنگی، زیست‌محیطی و مدیریتی تلقی می‌شوند. هریک از معیارها و زیرمعیارهای مرتبط با متغیرها و شاخص‌های استخراج‌شده از تحقیقات در قالب عامل مجزا در جدول ۲ مرقوم شده‌اند.

مطابق با مرحله ششم فرایند مرور دامنه، یعنی مشاوره با متخصصان و ذی‌نفعان موضوع مورد بررسی، برای سنجش و اندازه‌گیری، از میان متغیرهای پژوهش، که از ۵۳ مقاله مرتبط استخراج شدند، هریک از موارد در دو دسته عوامل بازدارنده و پیش‌برنده دسته‌بندی

جدول ۲: متغیرها و شاخص‌های پژوهش

معیار	نوع اثر	زیرمعیار	محققان تأییدکننده	
زیربنایی - کابلی	پیش‌برنده	فاصله نسبی مناسب با مرکز استان	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Goodwin, 1998)	
		وجود بسترهای زیرساختی مناسب نظیر آب، برق و تلفن	(Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019; Fatai et al., 2015; Shrivastava & Kumar Dwivedi, 2020)	
		فقر در حوزه راه‌وترابری و رتبه پایین در ایمنی راه‌ها	(Kaiser & Barstow, 2022; Almeida & Machado, 2021)	
	بازدارنده	نبود معیار مناسب در داخل روستا برای رسیدن به نقاط دیدنی	(Goodwin, 1998; Shrivastava & Kumar Dwivedi, 2020; Shaukti Amghani et al., 2016)	
		نامناسب بودن تسهیلات اقامتی و پذیرایی گردشگران	(Kaiser & Barstow, 2022; Neumeier, 2017; Goodwin, 1998)	
		عدم پاسخ‌گویی امکانات بهداشتی و درمانی روستا به نیاز اهالی و گردشگران	(Goodwin, 1998; Kaiser & Barstow, 2022)	
محیطی	پیش‌برنده	فقدان زیباسازی محوطه‌های گردشگری متناسب با شرایط تاریخی و فرهنگی	(Neumeier, 2017; Shaukti Amghani et al., 2016)	
		داشتن چشم‌اندازها و آثار فرهنگی - تاریخی با ارزش و اعتبار تاریخی، معماری و هنری	(Kaiser & Barstow, 2022; Arbab Saljoughi et al., 2015)	
		مستعد بودن برای توسعه گردشگری و معرفی به‌منزله قطب طبیعت‌گردی	(Fatai et al., 2015; Arbab Saljoughi et al., 2015)	
	پیش‌برنده	داشتن چشم‌اندازهای زیبا و بدیع طبیعی (مانند کوه‌ها، طبیعت و جنگل و پوشش گیاهی)	(Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019)	
		وجود ارتفاعات و قله‌های زیبا برای کوهنوردی و فعالیت‌های ورزشی	(Shaukti Amghani et al., 2016)	
		محیطی آرام و بدون آلودگی با آب‌وهوای مناسب برای استراحت شهروندان خصوصاً در فصل بهار و تابستان	(Arbab Saljoughi et al., 2015; Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014)	
	بازدارنده	محیط زیست	وجود فرایندهای تخریبی در بهره‌برداری و استفاده از منابع طبیعی و محیط زیست	(Neumeier, 2017; Shrivastava & Kumar Dwivedi, 2020)
			بی‌توجهی به ظرفیت تحمل گردشگری جاذبه‌های طبیعی و مشکلات زیست‌محیطی	(Kaiser & Barstow, 2022; Arbab Saljoughi et al., 2015)
		بازدارنده	توسعه سریع جاذبه‌های گردشگری سبب سایر شهرها و استان‌های همجوار	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Fatai et al., 2015)
			نزدیک نبودن به مراکز بزرگ برای استفاده از خدمات و امکانات	(Goodwin, 1998; Kaiser & Barstow, 2022)
			فصلی بودن حضور گردشگران و تراکم آن‌ها در فصل کار در روستا	(Shaukti Amghani et al., 2016; Bush et al., 2012)

معیار	نوع اثر	زیرمعیار	محققان تأییدکننده
پیش‌برنده		وجود آداب و رسوم و فرهنگ محلی و سنتی در روستا	(Shaukti Amghani et al., 2016; Bush et al., 2012; Neumeier, 2017)
		برخورداري مردم از روحیه مهمان‌نوازی و داشتن علاقه فراوان به گردشگران	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Tang & Xu, 2023)
		تنوع تولیدات صنایع دستی (مانند قالی‌بافی، جاجیم‌بافی، نم‌بافی، لباس، صنایع چوبی و خراطی)	(Kaiser & Barstow, 2022; Bush et al., 2012)
		برگزاری جشن‌ها و مراسم‌های سنتی در روستا	(Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019; Bush et al., 2012)
		وجود تنوع نوع زندگی (شهری، روستا و عشایر)	(Kaiser & Barstow, 2022; Shrivastava & Kumar Dwivedi, 2020)
بازدارنده		وجود تبلیغات منفی درباره رفتار مردم روستایی با گردشگران	(Kaiser & Barstow, 2022; Emami et al., 2021; Tang & Xu, 2023)
		نبود مشارکت و همکاری فعالانه مردم محلی در توسعه گردشگری	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Fatai et al., 2015)
		فقدان سیاست‌گذاری و توسعه فرهنگ گردشگری	(Emami et al., 2021; Neumeier, 2017; Fatai et al., 2015)
		سیستم اطلاع‌رسانی ناقص و روابط عمومی ضعیف با گردشگران	(Arbab Saljoughi et al., 2015; Emami et al., 2021; Shaukti Amghani et al., 2016)
		نبود سازوکار قانونی در برقراری نظم و امنیت عمومی به دلیل فقدان کالنتری و پاسگاه نیروی انتظامی	(Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019; Goodwin, 1998)
		موانع ساختاری فرهنگی ناشی از بافت‌های قبیله‌ای و تضادهای فرهنگی مردم محلی با گردشگران	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Kaiser & Barstow, 2022)
		فقدان مدیریت و برنامه‌ریزی مناسب برای استفاده مطلوب اعتبارات ارزی و ریالی اختصاص داده شده	(Almeida & Machado, 2021; PEarcE, 2010)
		مهاجرت روستاییان به نقاط شهری به دلیل افزایش بیکاری و درآمد پایین در روستا	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Almeida & Machado, 2021)
		پایین بودن سطح آگاهی و ادراک ساکنان بومی از منافع توسعه گردشگری روستایی	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Shaukti Amghani et al., 2016)

معیار	نوع اثر	زیرمعیار	محققان تأییدکننده
پیش‌برنده		افزایش نیروهای متخصص و باتجربه در بخش گردشگری کشور	(Almeida & Machado, 2021; Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014)
		افزایش تبلیغات و بازاریابی گردشگری توسط آژانس‌های مسافرتی و تورگردان‌ها	(Harrison & Chipani, 2011; Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019)
		افزایش نهادها و سازمان‌های غیردولتی در زمینه گردشگری	(Kaiser & Barstow, 2022; Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014)
		وجود قوانین و مقررات لازم برای گسترش گردشگری روستایی	(Neumeier, 2017; Emami et al., 2021; Arbab Saljoughi et al., 2015)
		تلاش سازمان میراث برای بهسازی، مرمت و حفظ بناهای تاریخی و فرهنگی مهم	(Harrison & Chipani, 2011; Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014)
		شناسایی روستاهای هدف گردشگری و تهیه طرح برای توسعه آن‌ها توسط سازمان میراث فرهنگی	(Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019)
بازدارنده		فقدان مدیریتی توانمند، کارا و هماهنگ در استان و منطقه	(Kaiser & Barstow, 2022; Fatai et al., 2015)
		مشکلات موجود در سرمایه‌گذاری (بخش دولتی و خصوصی) در بخش گردشگری روستایی	(Almeida & Machado, 2021; Arbab Saljoughi et al., 2015)
		فقدان هماهنگی کافی بین سازمان‌ها و وزارتخانه‌های متصدی در امر گردشگری (به‌ویژه گردشگری روستایی)	(Dadazade-Silabi & Ahmadifard, 2019; Shaukti Amghani et al., 2016)
		نبود برنامه اقدام اجرایی مناسب در سطح استان برای توسعه هم‌پیوند در اشکال مختلف گردشگری و گردشگری روستایی	(Emami et al., 2021; Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014)
		خلأ علمی و تخصصی به دلیل عدم ارتباط مستمر و مؤثر با منابع و مراکز علمی و تحقیقاتی در اتخاذ و اجرای سیاست‌ها	(Almeida & Machado, 2021; Emami et al., 2021)
		عدم انجام مطالعات جامع امکان‌سنجی و نیازسنجی توسعه روستایی و مطالعات باستان‌شناسی به دلیل ضعف اعتبارات مالی و ریالی	(Hadizadeh Zargar & Sakhaee, 2014; Shaukti Amghani et al., 2016)

همان‌طور که در قسمت قبلی نیز مطرح شد، در مرحله اول، با استفاده از روش مرور دامنه، متغیرها و شاخص‌های اصلی شناسایی شدند و سپس به منظور تأیید یا بررسی به خبرگان امر ارسال شدند. گفتنی است که محققان صرفاً به متغیرهای فوق بسنده نکرده‌اند و سعی کردند به منظور بررسی مجدد و اتقان متغیرها و شاخص‌های احصاشده مجدداً فرایند بازنگری بر روی هر یک از متغیرها و شاخص‌ها را انجام دهند. در این مرحله، هم در عوامل پیش‌برنده و هم در عوامل بازدارنده، چند گویه یا عامل اضافه شدند. در واقع، با این اقدام، هم مرور مجدد انجام شد و

هم صحت هر یک از متغیرهای احصاشده تأیید شد و عواملی نیز که مستعد شناسایی و بررسی بودند اما در مرحله قبل شناسایی نشده بودند در اینجا مرقوم شدند. در مرحله دوم، یعنی روش کمی پیمایش، هر یک از متغیرها و شاخص‌های فوق به همراه عواملی که خبرگان اضافه کردند در قالب پرسش‌نامه برای متخصصان و کارشناسان ارسال شدند تا در خصوص تأیید و میزان اعتبار آن‌ها پاسخ دهند. جدول ۳ رتبه‌بندی عوامل بازدارنده در توسعه گردشگری روستایی از نظر کارشناسان برحسب ضریب تغییرات را نشان می‌دهد.

جدول ۳: رتبه‌بندی عوامل بازدارنده توسعه گردشگری روستایی از نظر کارشناسان برحسب ضریب تغییرات

معیار	موانع توسعه گردشگری روستایی	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
زیربنایی - کالبدی (BZ)	ضعف در حوزه راه‌وترابری (BZ1)	۴/۱۹	۰/۹۸۷	۰/۲۵۱
	رتبه پایین در ایمنی راه‌ها (BZ2)	۳/۹۱	۰/۹۱۲	۰/۲۲۸
	ضعف معیار مناسب در داخل روستا برای رسیدن به نقاط دیدنی (BZ3)	۴/۰۳	۰/۹۶۳	۰/۲۳۹
	نامناسب بودن تسهیلات اقامتی گردشگران (BZ4)	۴/۵۷	۰/۸۹۴	۰/۲۳۷
	نامناسب بودن تسهیلات پذیرایی گردشگران (BZ5)	۳/۹۹	۰/۹۴۵	۰/۲۲۹
	عدم پاسخ‌گویی امکانات بهداشتی و درمانی روستا به نیاز اهالی و گردشگران (BZ6)	۴/۰۱	۰/۸۷۹	۰/۲۱۸
	فقدان زیباسازی محوطه‌های گردشگری متناسب با شرایط تاریخی و فرهنگی (BZ7)	۴/۲۱	۰/۹۵۳	۰/۲۳۸
	کل	۴/۱۳	۰/۹۳۳	۰/۲۳۴
محیطی (BM)	تخریب‌های انجام‌شده در استفاده از منابع طبیعی روستا (BM1)	۳/۴۱	۰/۸۷۷	۰/۲۱۴
	آلودگی زیست‌محیطی (آلودگی آب، خاک و هوا) (BM2)	۳/۷۶	۱/۱	۰/۲۷۹
	محدود بودن ظرفیت‌های پذیرش گردشگر در روستا (BM3)	۳/۶۲	۱/۲۷	۰/۲۸۴
	توسعه سریع جاذبه‌های گردشگری پسندسایر شهرها و استان‌های همجوار (BM4)	۳/۸۷	۱/۰۰۱	۰/۲۴۴
	نزدیک نبودن به مراکز بزرگ برای استفاده از خدمات و امکانات (BM5)	۳/۲۸	۰/۸۳۹	۰/۳۲۲
	فضلی بودن فعالیت‌های گردشگری (BM6)	۳/۸۹	۰/۷۷۷	۰/۲۸۷
	تداخل فعالیت‌های گردشگری و فصل کشت‌وکار روستایی (BM7)	۳/۹۷	۰/۸۸۶	۰/۲۳۹
	کل	۳/۶۸۵	۰/۹۶۴	۰/۲۶۵

معیار	موانع توسعه گردشگری روستایی	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
اقتصادی - اجتماعی (BE)	داشتن نگرش منفی به اهالی روستاها (BE1)	۳/۵۷	۰/۷۸۵	۰/۲۲۴
	ضعف سیاست‌گذاری دولت (BE2)	۴/۴۵	۰/۸۲۲	۰/۲۲۱
	ضعف فرهنگ پذیرش گردشگر توسط اهالی روستا (BE3)	۴/۰۱	۰/۸۵۹	۰/۲۴۵
	فقدان سیاست‌گذاری و توسعه فرهنگ گردشگری (BE4)	۴/۱۷	۰/۹۴۵	۰/۲۰۲
	ضعف در عدم معرفی جاذبه‌های گردشگری در روستا (BE5)	۳/۰۹	۰/۸۹۷	۰/۲۵۸
	ضعف نظارت نهاد‌های امنیتی مانند کلانتری و پاسگاه‌های نیروی انتظامی (BE6)	۳/۹۹	۰/۹۵۵	۰/۲۷۱
	وجود تفاوت و تضاد بین فرهنگ جامعه روستایی با جامعه گردشگران (BE7)	۳/۸۳	۰/۹۳۷	۰/۲۶۸
	اختصاص ندادن اعتبارات بانکی به بخش گردشگری روستا (BE8)	۳/۹۱	۰/۹۴۴	۰/۲۷۴
	تخلیه روستا توسط ساکنان اصیل و بومی (BE9)	۴/۰۱	۰/۸۳۴	۰/۲۳۱
	پایین بودن سطح آگاهی و ادراک ساکنان بومی از منافع توسعه گردشگری روستایی (BE10)	۳/۸۳	۱/۰۸	۰/۲۷۷
کل	۳/۸۸۶	۰/۹۱۱	۰/۲۴۷	
مدیریتی - نهادی (BN)	ضعف مدیران بخش گردشگری روستایی (N1)	۴/۲۸	۰/۸۹۷	۰/۲۱۳
	وجود موانع و مشکلات بر سر راه سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری روستا (N2)	۳/۹۹	۰/۸۱۷	۰/۲۱۸
	ضعف هماهنگی بین سازمان‌ها و وزارتخانه‌های متصدی در امر گردشگری (به‌ویژه گردشگری روستایی) (N3)	۴/۱	۱/۰۷	۰/۲۶۵
	فقدان برنامه‌ای عملیاتی و اجرایی در بخش گردشگری روستایی (N4)	۳/۸۷	۱/۰۲۱	۰/۲۶۸
	فقدان مراکز علمی و آموزشی مرتبط با گردشگری روستایی (N5)	۳/۵۸	۰/۹۶۲	۰/۲۴۵
	ضعف در تهیه مطالعات جامع امکان‌سنجی و نیازسنجی توسعه روستایی و مطالعات باستان‌شناسی به دلیل ضعف اعتبارات مالی و ریالی (N6)	۴/۱۲	۰/۹۳۱	۰/۲۳۷
	کل	۳/۹۹	۰/۹۴	۰/۲۴۱

براساس ضریب تغییرات کلی به ترتیب معیار زیربنایی - کالبدی (ضریب تغییرات ۰/۲۳۶)، مدیریتی - نهادی (ضریب تغییرات ۰/۲۴۱)، اقتصادی - اجتماعی (ضریب تغییرات ۰/۲۴۷) و محیطی (ضریب تغییرات ۰/۲۶۱) عامل بازدارنده و مانع عمده توسعه گردشگری روستایی محسوب می‌شوند. همچنین، براساس نتایج به‌دست‌آمده در بین عامل موانع زیربنایی - کالبدی گویند

۴ استفاده شده است. براساس نتایج به دست آمده، مقدار مربع کای برابر با $2041/30$ با درجه آزادی $9/95$ است که در سطح خطای یک درصد ($p < /01$) معنی دار شده است، اما مقدار نسبت کای اسکویر به درجه آزادی برابر با $1/96$ است که نشان دهنده برازش قابل قبول مدل است. مقدار شاخص RMSEA برای مدل های با برازش مطلوب $5/0$ و کمتر است که مقدار این شاخص برای مدل موانع توسعه گردشگری روستایی برابر $0/065$ به دست آمده که حاکی از برازش نسبتاً مناسب مدل است. در مجموع، مدل معیارهای برازش کلی قابل قبولی دارد؛ بدین معنی که داده های میدانی جمع آوری شده موانع شناسایی شده در مرحله کیفی پژوهش را تأیید می کنند.

عدم پاسخ گویی امکانات بهداشتی و درمانی روستا به نیاز اهالی و گردشگران (ضریب تغییرات $0/218$)، در بین عامل محیطی گویند، تخریب های انجام شده در استفاده از منابع طبیعی روستا (ضریب تغییرات $0/214$)، در بین عامل اقتصادی - اجتماعی فقدان سیاست گذاری و توسعه فرهنگ گردشگری (ضریب تغییرات $0/202$) و در بین عامل نهادی گویند ضعف مدیران بخش گردشگری روستایی (ضریب تغییرات $0/213$) به لحاظ اهمیت در رتبه نخست قرار دارند.

به منظور تأیید مدل حاصل و بررسی برازش الگوی اندازه گیری مربوط به عوامل بازدارنده توسعه گردشگری روستایی، از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شد. برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی، از شاخص های برازندگی ذکر شده در جدول

جدول ۴: نتایج میزان انطباق مدل اندازه گیری با شاخص های برازندگی

شاخص های برازش مدل	حد مطلوب	گزارش شده
مقدار کای اسکویر (X^2)	-	$2041/30$
درجه آزادی (df)	-	$9/95$
نسبت کای اسکویر به درجه آزادی (x^2/df)	$3 \leq$	$1/96$
ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب (RMSEA)	$0.8 \leq$	$0/065$
مجذور مقادیر باقی مانده (RMR)	$0.5 \leq RBMR$	$0/04$
مجذور مقادیر باقی مانده استاندارد شده (SRMR)	$0.5 \leq SRBMR$	$0/5$
شاخص برازندگی (GFI)	$0.8 \leq GFI$	$0/85$
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	$0.9 \leq CFI$	$0/91$
شاخص برازش نرم شده (NFI)	$0.9 \leq NFI$	$0/93$
شاخص برازش نرم نشده (NNFI)	$0.9 \leq NNFI$	$0/93$
شاخص برازندگی فراینده (IFI)	$0.9 \leq IFI$	$0/94$

در ادامه، در جدول ۵، رتبه‌بندی عوامل کارشناسان برحسب ضریب تغییرات نشان داده شده پیش‌برنده در توسعه گردشگری روستایی از نظر است.

جدول ۵: رتبه‌بندی عوامل پیش‌برنده توسعه گردشگری روستایی از نظر کارشناسان برحسب ضریب تغییرات

معیار	زیرمعیار	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
زیربنایی - کالبدی (PZ)	فاصله نسبی مناسب با مرکز استان (PZ1)	۳/۱۷	۰/۸۶۷	۰/۲۶۱
	وجود بسترهای زیرساختی مناسب نظیر آب، برق، تلفن (PZ2)	۳/۹۷	۰/۵۸۷	۰/۲۱۰
	وجود معماری سازگار با طبیعت (PZ3)	۴/۰۳	۱/۰۲۱	۰/۲۴۱
	زیبایی‌های موجود در مسکن روستایی (PZ4)	۳/۰۷۶	۱/۰۱۰	۰/۲۹۴
محیطی (PM)	کل	۳/۵۶	۰/۸۷	۰/۲۵۱
	داشتن چشم‌اندازها و آثار فرهنگی - تاریخی با ارزش و اعتبار تاریخی (PM1)	۳/۷۹	۰/۸۵۱	۰/۲۴۱
	نزدیکی به قله سیلان (PM2)	۳/۱۰	۰/۷۵۴	۰/۲۴۵
	وجود چشمه‌های آب‌های گرم معدنی (PM3)	۴/۰۸	۰/۰۲۱	۰/۲۲۱
	جاذبیت‌های موجود در فعالیت‌های کشاورزی (PM4)	۳/۸۷	۰/۴۵۷	۰/۲۴۳
	داشتن چشم‌اندازهای زیبا و بدیع طبیعی (طبیعت و جنگل و پوشش گیاهی) (PM5)	۴/۵۶	۰/۴۲۱	۰/۲۰۳
	وجود فعالیت‌های ورزشی (مثل کوهنوردی) (PM6)	۳/۷۸	۰/۵۴۶	۰/۲۶۵
	آب‌وهوای پاک روستا (PM7)	۴/۷۱	۰/۴۵۲	۰/۲۰۳
	کل	۳/۹۸	۰/۵۰۰	۰/۲۳۱
	آداب و رسوم و فرهنگ محلی روستا (PE1)	۳/۹۸	۰/۵۷۴	۰/۲۷۴
اقتصادی - اجتماعی (PE)	روحیه مهمان‌نوازی اهالی روستا (PE2)	۳/۹۴	۰/۶۲۸	۰/۲۳۱
	تنوع تولیدات صنایع دستی (مانند قالی بافی، جاجیم‌بافی، نم‌بافی، لباس، صنایع چوبی و خراطی) (PE3)	۳/۸۸	۰/۵۳۲	۰/۲۵۷
	وجود تنوع معیشت (روستایی و عشایری) (PE4)	۳/۸۹	۰/۵۴۷	۰/۲۴۸
	کل	۳/۹۲	۰/۵۷	۰/۲۵۲
	افزایش تعداد افراد تحصیل کرده و متخصص در زمینه گردشگری در شهرستان نیر (PN1)	۳/۸۰	۰/۴۸۷	۰/۲۴۱
مدیریتی - نهادی (PN)	معرفی جاذبه‌های گردشگری و تبلیغات در این زمینه (PN2)	۴/۱۱	۰/۳۵۴	۰/۲۰۴
	استفاده از روش‌های بازاریابی گردشگری (PN3)	۳/۹۹	۰/۳۵۸	۰/۲۱۹
	افزایش نهادها و سازمان‌های غیردولتی در زمینه گردشگری (PN4)	۴/۲۳	۰/۲۸۴	۰/۲۰۲
	وجود قوانین و مقررات لازم برای گسترش گردشگری روستایی (PN5)	۳/۷۷	۰/۶۳۴	۰/۲۵۸
	انجام وظایف سازمانی ارگان‌های دولتی مثل سازمان میراث فرهنگی (PN6)	۳/۷۴	۰/۶۵۸	۰/۲۶۸
	شناسایی روستاهای هدف گردشگری توسط سازمان میراث فرهنگی (PN7)	۴/۵۱	۰/۲۶۹	۰/۲۰۱
	کل	۴/۰۲	۰/۴۳	۰/۲۲۷

توسعه گردشگری روستایی، از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شد. برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی، از شاخص‌های برازندگی ذکر شده در جدول ۶ استفاده شده است. براساس نتایج به دست آمده، مقدار مربع کای برابر با $1036/23$ با درجه آزادی $9/83$ است که در سطح خطای یک درصد ($0.01 < p$) معنی دار شده است، اما مقدار نسبت کای اسکویر به درجه آزادی برابر با $1/96$ است که نشان دهنده برازش قابل قبول مدل است. مقدار شاخص RMSEA برای مدل‌های با برازش مطلوب 0.05 و کمتر است که مقدار این شاخص برای مدل موانع توسعه گردشگری روستایی برابر 0.068 به دست آمده که حاکی از برازش نسبتاً مناسب مدل است. در مجموع، مدل معیارهای برازش کلی قابل قبولی دارد؛ بدین معنی که داده‌های میدانی جمع‌آوری شده موانع شناسایی شده در مرحله کیفی پژوهش تأیید می‌شوند.

براساس تخمین‌های این بخش، بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل زیربنایی - کالبدی به گویه فاصله نسبی مناسب با مرکز استان با بار عاملی 0.76 ، در بین نشانگرهای عامل محیطی به گویه داشتن چشم‌اندازهای زیبا و بدیع طبیعی با بار عاملی 0.86 ، در بین نشانگرهای عامل اقتصادی - اجتماعی به گویه تنوع تولیدات صنایع دستی (مانند قالی‌بافی، جاجیم‌بافی، نم‌بافی، لباس، صنایع چوبی و خراطی) با بار عاملی 0.87 و در بین نشانگرهای عامل مدیریتی - نهادی به گویه وجود قوانین و مقررات لازم برای گسترش گردشگری روستایی با بار عاملی 0.88 اختصاص یافته است. به عبارتی، این نشانگرها بیشترین تأثیر را در تبیین تغییرات متغیرهای پنهان (عامل‌های بازدارنده) مربوطه داشته‌اند.

به منظور تأیید مدل حاصل و بررسی برازش الگوی اندازه‌گیری مربوط به عوامل پیش‌برنده

جدول ۶: نتایج میزان انطباق مدل اندازه‌گیری با شاخص‌های برازندگی

گزارش شده	حد مطلوب	شاخص‌های برازش مدل
$1036/23$	-	مقدار کای اسکویر (X^2)
$9/83$	-	درجه آزادی (df)
$1/96$	$3 \leq$	نسبت کای اسکویر به درجه آزادی (X^2/df)
0.068	$0.08 \leq$	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب (RMSEA)
0.05	$0.05 \leq RBMR$	مجذور مقادیر باقی مانده (RMR)
0.05	$0.05 \leq SRBMR$	مجذور مقادیر باقی مانده استاندارد شده (SRMR)
0.83	$0.8 \leq GFI$	شاخص برازندگی (GFI)
0.92	$0.9 \leq CFI$	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
0.93	$0.9 \leq NFI$	شاخص برازش نرم‌شده (NFI)
0.92	$0.9 \leq NNFI$	شاخص برازش نرم‌نشده (NNFI)
0.91	$0.9 \leq IFI$	شاخص برازندگی فزاینده (IFI)

عامل‌ها است. بنابراین، همه نشانگرها دقت لازم برای اندازه‌گیری سازه مربوط به خود را داشتند. همچنین، مقدار شاخص میانگین واریانس استخراج شده برای هر چهار سازه مورد مطالعه بیشتر از 0.5 است. بنابراین،

براساس نتایج به دست آمده، همه نشانگرها دارای بار عاملی استاندارد شده بیشتر از 0.4 و مقدار آماره t در خصوص همه نشانگرها بیشتر از $1/96$ است که حاکی از وجود رابطه معنی دار بین نشانگرها و

تغییرات متغیرهای پنهان (عامل‌های بازدارنده) مربوطه داشته‌اند. همچنین، درخصوص عوامل پیش‌برنده توسعه گردشگری روستایی از نظر کارشناسان، براساس ضریب تغییرات کلی به ترتیب معیار مدیریتی - نهادی (ضریب تغییرات ۰/۲۲۷)، محیطی (ضریب تغییرات ۰/۲۳۱)، زیربنایی - کالبدی (ضریب تغییرات ۰/۲۵۱) و اقتصادی - اجتماعی (ضریب تغییرات ۰/۲۵۲) عامل پیش‌برنده توسعه گردشگری روستایی در روستاهای بخش شهرستان نیر محسوب می‌شوند. همچنین، براساس نتایج به دست آمده در بین عامل موانع زیربنایی - کالبدی گویند وجود بسترهای زیرساختی مناسب نظیر آب، برق و تلفن (ضریب تغییرات ۰/۲۱۰) در بین عامل محیطی گویند که دارای داشتن چشم‌اندازهای زیبا و بدیع طبیعی (طبیعت و جنگل و پوشش گیاهی) و آب‌وهوای پاک روستا (ضریب تغییرات ۰/۲۰۳) در بین عامل اقتصادی - اجتماعی گویند که روحیه مهمان‌نوازی اهالی روستا (ضریب تغییرات ۰/۲۳۱) و در بین عامل مدیریتی - نهادی گویند که شناسایی روستاهای هدف گردشگری توسط سازمان میراث فرهنگی (ضریب تغییرات ۰/۲۰۱) به لحاظ اهمیت در رتبه نخست قرار دارند. براساس تخمین‌های تحلیل عاملی، بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل زیربنایی - کالبدی به گویند ضعف در حوزه راه‌وتراپری (بار عاملی ۰/۸۴)، در بین نشانگرهای عامل محیطی به گویند تخریب‌های انجام شده در استفاده از منابع طبیعی روستا (بار عاملی ۰/۷۷)، در بین نشانگرهای عامل اقتصادی - اجتماعی به گویند عدم اختصاص اعتبارات بانکی به بخش گردشگری روستا (بار عاملی ۰/۸۱) و در بین نشانگرهای عامل مدیریتی - نهادی به گویند ضعف هماهنگی بین سازمان‌ها و وزارتخانه‌های متصدی در امر گردشگری (به‌ویژه گردشگری روستایی) (بار عاملی ۰/۸۷) اختصاص یافته است. به عبارتی، این نشانگرها بیشترین تأثیر را در تبیین تغییرات متغیرهای پنهان (عامل‌های بازدارنده) مربوطه داشته‌اند. نتیجه تحقیق حاضر، از منظر عوامل پیش‌برنده و بازدارنده محیطی - کالبدی با نتایج تحقیقات ایمانی و همکاران (2021)، یاری حصار و باختر (2016) حسین‌زاده و مولوی عربشاهی (2018) همسو است. از منظر ابعاد مدیریت - نهادی با نتایج تحقیقات رکن‌الدین افتخاری و همکاران (2007)، خدانپناه (2022) همسو است. از منظر ابعاد اجتماعی - اقتصادی با نتایج تحقیقات پریاتموکو و همکاران (2023)، نیکولادیس (2020)، گرویس

هر نشانگر فقط سازه مربوط به خود را اندازه‌گیری کرده و نشانگرها به درستی در قالب موانع کلیدی طبقه‌بندی شده‌اند. برای بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری از شاخص پایایی ترکیب استفاده شد. مقادیر ضریب پایایی ترکیبی برای هر یک از سازه‌های مدل بیشتر از ۰/۷ به دست آمد. بنابراین، برداشت یکسانی از نشانگرها در بین پاسخ‌گویان در زمان پاسخ‌گویی به پرسش‌نامه وجود داشته است. در مجموع، نشانگرها به خوبی توانسته‌اند متغیرهای پنهان را اندازه‌گیری کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

مطابق با تحلیل‌های به عمل آمده در بخش قبلی درخصوص عوامل بازدارنده توسعه گردشگری روستایی از نظر کارشناسان، براساس ضریب تغییرات کلی به ترتیب معیار زیربنایی - کالبدی (ضریب تغییرات ۰/۲۳۶)، مدیریتی - نهادی (ضریب تغییرات ۰/۲۴۱)، اقتصادی - اجتماعی (ضریب تغییرات ۰/۲۴۷) و محیطی (ضریب تغییرات ۰/۲۶۱) عامل بازدارنده و مانع عمده توسعه گردشگری روستایی محسوب می‌شوند. همچنین، براساس نتایج به دست آمده در بین عامل موانع زیربنایی - کالبدی گویند عدم پاسخ‌گویی امکانات بهداشتی و درمانی روستا به نیاز اهالی و گردشگران (ضریب تغییرات ۰/۲۱۸) در بین عامل محیطی فصلی گویند که تخریب‌های انجام شده در استفاده از منابع طبیعی روستا (ضریب تغییرات ۰/۲۱۴) در بین عامل اقتصادی - اجتماعی فقدان سیاست‌گذاری و توسعه فرهنگ گردشگری (ضریب تغییرات ۰/۲۰۲) و در بین عامل نهادی گویند ضعف مدیران بخش گردشگری روستایی (ضریب تغییرات ۰/۲۱۳) به لحاظ اهمیت در رتبه نخست قرار دارند. همچنین، براساس تخمین‌های تحلیل عاملی بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل زیربنایی - کالبدی به گویند ضعف در حوزه راه‌وتراپری (بار عاملی ۰/۸۴)، در بین نشانگرهای عامل محیطی به گویند تخریب‌های انجام شده در استفاده از منابع طبیعی روستا (بار عاملی ۰/۷۷)، در بین نشانگرهای عامل اقتصادی - اجتماعی به گویند عدم اختصاص اعتبارات بانکی به بخش گردشگری روستا (بار عاملی ۰/۸۱) و در بین نشانگرهای عامل مدیریتی - نهادی به گویند ضعف هماهنگی بین سازمان‌ها و وزارتخانه‌های متصدی در امر گردشگری (به‌ویژه گردشگری روستایی) (بار عاملی ۰/۸۷) اختصاص یافته است. به عبارتی، این نشانگرها بیشترین تأثیر را در تبیین

- (2019)، رضوانی و جمشیدی (2019) و ویتسوریا (2016) همسو است.
- مناطق روستایی توجه گردشگران معاصر در سراسر جهان را به خود جلب کرده‌اند. هم‌زمان، این مناطق در برابر آثار اکولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی و غیره توسعه گردشگری آسیب‌پذیر هستند. به عبارتی، توسعه گردشگری روستایی می‌تواند همانند شمشیر دولبه عمل کند که یک سوی آن توسعه و پیشرفت و سوی دیگر آن پیامدهای منفی در قبال محیط و ساکنان روستایی است. مطالعه حاضر نشان داد که جنبه‌های گوناگون پیش‌برنده یا بازدارنده گردشگری روستایی اعم از جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی توسعه گردشگری در شهرستان نیر با مقادیر قابل قبولی مورد توجه هستند. بنابراین، مفهوم توسعه گردشگری روستایی باید در سراسر منطقه اجرا شود. با این حال، شکاف‌های مشخصی وجود دارد که باید برای حمایت از توسعه گردشگری روستایی برطرف شود. این شکاف‌ها شامل اجرای اقدامات بهینه و مؤثر در ارائه خدمات مرتبط با گردشگری روستایی، تضمین سطوح بهینه امنیت و الزامات ایمنی، افزایش مناطق کشاورزی و بهبود خدمات اینترنتی و غیره است که از ملزومات اساسی هر منطقه برای توسعه گردشگری هستند. همچنین، برای در نظر گرفتن تضادهای بالقوه در روابط محیطی - گردشگری، مقامات محلی در شهرستان نیر تشویق می‌شوند برنامه‌های اقدام نظارتی و کنترل کیفی را اجرا کنند تا اطمینان حاصل شود که ساکنان محلی سطح بالایی از آگاهی و مشارکت فعال در فعالیت‌های حفاظتی، زیست‌محیطی و غیره را خواهند داشت. وضع مقررات روشن در خصوص توسعه فعالیت‌های کشاورزی و ساختمانی نیز به منزله یکی از عوامل مهم توسعه گردشگری روستایی در منطقه ذکر شده است. همچنین، بهبود خدمات اوقات فراغت مرتبط با گردشگران، برگزاری جشنواره‌های گردشگری و بازاریابی سالانه، فراهم کردن وسایل حمل‌ونقل راحت و توسعه زیرساخت‌های محلی اهمیت دارد. این جنبه‌های اقتصادی و زیست‌محیطی توسعه گردشگری، نه تنها پایه توسعه مناطق روستایی را تقویت می‌کنند، بلکه ناگزیر از اقدامات کیفیت زندگی ساکنان نیز حمایت می‌کنند. در ادامه، پیشنهادهایی برای شهرستان نیر ارائه می‌شوند:
- توسعه محصول گردشگری، بهبود و تقویت زیرساخت‌های اولیه (حمل‌ونقل، راه، آب، تلفن، گاز) و ثانویه (امکانات و تسهیلات رفاهی، جاذبه‌ها)
- گردشگری که عبارت هستند از:
- بهبود و توسعه زیرساخت جاده‌ای شامل تعریض و ایمن‌سازی آسفالت جاده‌های منتهی به روستا و مانند آن‌ها؛
  - راه‌اندازی مراکز خدمات مالی و اعتباری، پست، تعاونی، پمپ بنزین در روستا به منظور افزایش رفاه ساکنان بومی و گردشگران؛
  - بهبود و تقویت مرکز بهداشتی روستا (خانه بهداشت روستایی) از طریق افزایش بودجه اعتباری و تخصیص تجهیزات مناسب؛
  - استقرار دائمی نیروی انتظامی در روستا به منظور ارتقای ضریب امنیت اجتماعی روستا شاخصی کلیدی در توسعه پایدار؛
  - توسعه تسهیلات رفاهی و اقامتی در قالب اقامتگاه‌های بوم‌گردی؛
  - احداث و راه‌اندازی مرکز اطلاع‌رسانی گردشگری روستا با معماری و الگوگیری متناسب با شرایط بومی؛
  - بهبود مسیر دسترسی پیاده به محل جاذبه‌ها و منابع گردشگری روستا؛
  - توسعه آلاچیق‌ها، سکوهای چادرزنی و تسهیلات روشنایی با مکان‌یابی مناسب در همجواری با جاذبه‌ها؛
  - راه‌اندازی موزه روستایی به منظور حفظ و صیانت از ارزش‌های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی (اکوموزه روستایی)؛
  - تقویت زیرساخت ارتباطی و فناوری اطلاعات (ارتقای پهنای باند اینترنت) در روستا.
  - بازنگری در نحوه برنامه‌ریزی و حمایت بخش عمومی (دولت) در توسعه پایدار گردشگری روستایی؛
  - افزایش قدرت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به منزله متولی صنعت گردشگری کشور از طریق تشکیل وزارت گردشگری؛
  - بهره‌مندی از تجربه‌های کشورهای توسعه‌یافته در حوزه گردشگری روستایی از طریق استخدام مستشار خارجی؛
  - افزایش نقش اجرایی دولت با احداث مجتمع‌های رفاهی و گردشگری در روستا به منظور ایجاد رغبت در میان مردم بومی به حضور در فعالیت‌های گردشگری؛
  - ارتقای سطح مشارکت دولت با جامعه محلی از طریق تشکیل تعاونی‌های گردشگری روستایی در حوزه تولید و بازاریابی محصولات متنوع روستایی؛
  - جلب حمایت و هدایت بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در گردشگری روستایی با ارائه بسته‌های تشویقی تضمینی نظیر معافیت بلندمدت مالیاتی، رفع بوروکراسی‌های اداری و در نظر گرفتن انعطاف لازم برای ارزیابی و بازنگری به‌صورت دوره‌ای با توجه به شرایط در حال تغییر و نیازهای جاری سرمایه‌گذاری؛

نهادهای دولتی و خصوصی و جامعه محلی با پیشنهاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری گردشگری روستایی. تقویت و بهبود منابع انسانی:

- توسعه و ترویج استانداردهای مربوط به خدمات منابع انسانی از قبیل دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های موردنیاز کارکنان شاغل در بخش‌های گوناگون گردشگری استان؛

- بهره‌مندی ظرفیت‌های انسانی به‌صورت جذب و مشاوره در اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان به‌منظور تدوین راهبردهای مطلوب و اجرای آن در قالب برنامه‌های اجرایی؛

- ایجاد و راه‌اندازی واحد گردشگری روستایی در اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان؛

- برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت و میان‌مدت برای کارگزاران بخش عمومی و خصوصی گردشگری با هدف آگاه‌سازی از قوانین و مقررات، استانداردها و دانش جدید در حوزه گردشگری روستایی.

منابع فارسی که معادل لاتین آن‌ها در فهرست منابع آمده است

ایمانی، بهرام، رحمتی، منصور و مهدی‌زاده، محمدباقر (1400). تحلیل دیدگاه جوامع روستایی در رابطه با عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه گردشگری روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان نیر). برنامه‌ریزی فضایی، 11(3)، 95-116. <https://doi.org/10.22108/sppl.2021.128362.1575>

حسین‌زاده، مهناز و مولوی عربشاهی، سوسن (1397). توسعه پایدار گردشگری در روستای ایبانه با استفاده از رویکرد پویایی سیستم. فصلنامه علمی - پژوهشی گردشگری و توسعه، 7(3)، 173-194. <https://doi.org/10.22034/JTD.2018.81148>

خانسی، فضیله، خسروی مهر، حمیده و طورانی، علی (1393). سنجش پتانسیل‌های گردشگری روستایی با رویکرد رفع چالش‌های اقتصادی (مطالعه موردی: دهستان قلعه‌قافه - شهرستان مینودشت). پژوهش‌های روستایی، 15(1)، 191-212. <https://doi.org/10.22059/JRUR.2014.51453>

- افزایش رفاه اجتماعی و کیفیت زندگی روستاییان از طریق توسعه خدمات بهداشتی، درمانی، آموزشی، ارتباطی و خدمات حمایتی نظیر انواع بیمه‌ها. حفاظت و توسعه پایدار منابع گردشگری روستایی؛ طبیعی، تاریخی و فرهنگی روستاها:

- به حداقل رساندن آسیب‌پذیری فعالیت‌های گردشگری به محیط طبیعی با تعریف ظرفیت تحمل طبیعی و سامان‌دهی کردن کاربرد این منابع در حد نیاز؛

- تدوین برنامه‌هایی به‌منظور حفاظت از تنوع زیستی و احیای گونه‌های گیاهی و جانوری برای افزایش پایداری زیست‌محیطی؛

- تحدید حدود، حفاظت و سامان‌دهی حریم پدیده‌ها و جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی روستایی؛

- آگاه‌سازی بخش‌های گوناگون گردشگری (کارگزاران و گردشگران) به‌منظور ارتقای دانش و آراک پایداری منابع به‌منظور داشتن حساسیت به فرهنگ و ارزش‌های ایرانی اسلامی؛

- ملزم کردن سرمایه‌گذاران بخش‌های دولتی و خصوصی به ساخت پروژه‌ها و طرح‌های گردشگری متناسب با اصول گردشگری پایدار.

سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی گردشگری:

- تدوین برنامه جامع مشارکت نهادها و مراکز خدمات مالی و اعتباری در توسعه اقتصاد غیرکشاورزی در نواحی روستایی؛

- تطبیق بسته‌های تشویقی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی با شرایط درحال تغییر اقتصاد کشور و نیازهای جاری سرمایه‌گذاری؛

- مشارکت نهادهای مالی و اعتباری عمومی و خصوصی در حفظ و مرمت آثار و ابنیه تاریخی و ثبت و ضبط ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی به‌مثابه بخشی از هویت ایرانی اسلامی؛

- مساعدت و مشارکت بانک‌های دولتی و خصوصی در توسعه گردشگری روستایی از طریق ارائه وام‌های بلندمدت و با بهره‌های پایین به افراد واجد صلاحیت (تخصص، تجربه و تعهد) و نظارت مستمر به حسن انجام وظایف؛

- جمع‌آوری و پایش آمار و اطلاعات صحیح و قابل اعتماد به‌منظور تعیین شاخص‌های عملکرد اقتصادی درخصوص هزینه‌های سرمایه‌گذاری؛

- برگزاری همایش‌های و سمینارهای محلی و منطقه‌ای هدفمند با موضوع سرمایه‌گذاری در توسعه گردشگری روستایی با همکاری سازمان‌ها و

- خداپناه، کیومرث (1۴01). شناسایی پیشران‌های اثرگذار بر توسعه پایدار گردشگری روستایی (مورد مطالعه: شهرستان نیر). برنامه‌ریزی توسعه کالبدی، 19(1)، 106-93. <https://doi.org/10.30473/psp.2022.59895.2494>
- ده‌زاده سیلابی، پروین و احمدی‌فرد، نرگس (1398). تعیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه گردشگری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: شهرستان‌های استان مازندران). جغرافیا و پایداری محیط، 9(1)، 89-73. <https://doi.org/10.22126/GES.2019.1064>
- رضوانی، محمدرضا و بیات، ناصر (1392). تحلیل جایگاه گردشگری روستایی در برنامه‌های کلان توسعه کشور با برنامه پنج‌ساله توسعه ملی، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، 3(9)، 185-205. https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_714.html?lang=en
- رضوانی، محمدرضا و جمشیدی، معصومه (1398). بازسازی معنایی مهم‌ترین چالش‌های ساکنان مناطق همجوار سایت‌های اسکان طبیعت‌گردی نوری در شهرستان چرداول. فصلنامه علمی - پژوهشی گردشگری و توسعه، 8(3)، 89-70. <https://doi.org/10.22034/JTD.2019.178979.1701>
- رمضانیاپی، ناهید (1395). بررسی قابلیت‌ها و موانع توسعه گردشگری روستاهای هدف گردشگری (مطالعه موردی: سراب‌کلان، زنجیره‌علیا و سنگ‌سفید ایلام). پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت جهانگردی، مؤسسه آموزش عالی باختران ایلام.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، سجاسی قیداری، حمدالله و عینالی، جمشید (1386). نگرشی نوبه مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار. روستا و توسعه، 10(2)، 30-1. <https://sid.ir/paper/94820/fa>
- شریف‌زاده، ابوالقاسم و مرادی‌نژاد، همایون (1381). توسعه پایدار و گردشگری روستایی. جهاد، 251(250)، 53-53. <https://sid.ir/paper/431192/fa>
- شوکتی آملانی، محمد، اسحاقی، رضا، ماهری، احد، رضائی، روح‌الله و شعبانعلی فمی، حسین (1395). بررسی موانع توسعه گردشگری در مناطق روستایی شهرستان اسکو (مطالعه موردی: روستای ساحلی آق‌گنبد). فصلنامه علمی - پژوهشی فضای جغرافیایی، 16(35)، 37-23. <http://dx.doi.org/10.22111/GDIJ.2020.5472>
- فتایی، ابراهیم، اروجی، حسن و علیزاده محمد و ازهری، سونیا (1395). تبیین ظرفیت اجتماعی پذیرش گردشگری در مناطق روستایی (مورد مطالعه: روستای مصر در شهرستان خور و بیابانک). فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ویژه‌نامه گردشگری روستایی، 14(7)، 196-173. https://jshsp.rasht.iau.ir/article_667808.html?lang=en
- محمدپور، صابر و رحیمی، علی (1۴01). شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های مؤثر در برندسازی مقاصد گردشگری (مورد پژوهی: روستای هدف گردشگری بیشه در استان لرستان). فصلنامه گردشگری و توسعه، 11(3)، 289-275. <https://doi.org/10.22034/JTD.2021.254732.2161>
- هادی‌زاده زرگر، صادق و سنخایی، بهرنگ (1393). تحلیل زمینه‌های توسعه گردشگری در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان ساری. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، 3(8)، 39-53. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2012.1754>
- یاری حصار، ارسطو و باختر، سهیلا (1395). ارزیابی شاخص‌های گردشگری پایدار روستایی از منظر جامعه محلی و گردشگران (مطالعه موردی: شهرستان نیر). برنامه‌ریزی منطقه‌ای (دانشگاه آزاد مرودشت)، 6(22)، 134-121. <https://doi.org/10.121-134.22.10.0>

منابع

- Almeida, A., & Machado, L. P. (2021). Rural development and rural tourism: the impact of infrastructure investments. In *Peripheral Territories, Tourism, and Regional Development* (p. 1). IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.95610>

- Coroş, M. M. (2019). Rural Tourism and Its Dimension: A Case of Transylvania, Romania. In *New Trends and Opportunities for Central and Eastern European Tourism*; Nistoreanu, P., Ed.; IGI Global: Hershey, PA, USA (246-272). <https://doi.org/10.24193/subbnetgia.2021.1.01>
- Croes, R. R., & Vanegas Sr. M. (2005). An econometric study of tourist arrivals in Aruba and its implications. *Tourism Management*, 26(6), 879-90. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.04.007>
- Dadazade-Silabi, P., & Ahmadifard, N. (2019). Determine the Key Factors of Tourism Development Based on Future Research Approach (Case Study: Mazandaran Province). *Geography and Environmental Sustainability*, 9(1), 73-89. <https://doi.org/10.22126/GES.2019.1064> [In Persian]
- Dillimono, H. D., & Dickinson, J. E. (2015). Travel, tourism, climate change, and behavioral change: travelers' perspectives from a developing country, Nigeria. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(3), 437-454. <https://doi.org/10.1080/09669582.2014.957212>
- Emami, S. F., Darban Astane, A., Rezvani, M. R., & Ghadiri, M. (2021). The Analysis of the Factors Affecting the Development of Community-Based Rural Tourism (Case study: Gilan Province). *Journal of Sustainable Rural Development*, 5(1), 47-69. <https://doi.org/20.1001.1.25383876.2021.5.1.4.8>
- Fatai, E., Oroji, H., Alizadeh, M., & Azhari, S. (2015). Explaining the social capacity of accepting tourism in rural areas, the case of: Mesr village in Khor and Biyabank cities. *Space Economy & Rural Development*, 14(47), 173-196. https://jshsp.rasht.iau.ir/article_667808.html?lang=en [In Persian]
- Arbab Saljoughi, F., Aldin Mahdinezhad, J., Nazemi, N., & Fakhar Kamel, S. R. (2015). Resuscitation of rural buildings containing valuable historical-cultural monuments from the perspective of the tourism industry: a case study in Kahak village of Qom. *European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings*, 4(3), 369-377. <http://european-science.com/.../2983>
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Baldwin, W. (2017). The transference of Asian hospitality through food: Chef's inspirations taken from Asian cuisines to capture the essence of Asian culture and hospitality. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 8, 7-13. <https://doi.org/10.1016/j.ijgfs.2017.01.002>
- Bush, E. R., Buesching, C. D., Slade, E. M., & Macdonald, D. W. (2012). Woodland recovery after suppression of deer: cascade effects for small mammals, wood mice (*Apodemus sylvaticus*) and bank voles (*Myodes glareolus*). *PLoS One*, 7(2), e31404.
- Chang, K. G., Chien, H., Cheng, H., Chen, H. I. (2018). The Impacts of Tourism Development in Rural Indigenous Destinations: An Investigation of the Local Residents' Perception Using Choice Modeling. *Sustainability*, 10(12), 47-66. <https://doi.org/10.3390/su10124766>
- Chi, X., & Han, H. (2021). Emerging rural tourism in China's current tourism industry and tourist behaviors: The case of Anji County. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 38(1), 58-74. <https://doi.org/10.1080/10548408.2020.1862026>

- Hassan, T. H., Salem, A. E., & Abdelmoaty, M. A. (2022). Impact of Rural Tourism Development on Residents' Satisfaction with the Local Environment, Socio-Economy and Quality of Life in Al-Ahsa Region, Saudi Arabia. *International journal of environmental research and public health*, 19(7), 4410. <https://doi.org/10.3390/ijerph19074410>
- Hosseinzadeh, M., & Molavi Arabshahi, S. (2018). Sustainable tourism development in village of Abyaneh using the System Dynamic approach. *Journal of Tourism and Development*, 7(3), 173-194. <https://doi.org/10.22034/JTD.2018.81148> [In Persian]
- Imani, B., Rahmati, M., & Mehdizadeh, M. B. (2021). Analyzing the Perspective of Rural Communities in Relation to the Factors Deterring and Promoting the Development of Rural Tourism (Case Study: Villages of Nir City). *Spatial Planning*, 11(3), 95-116. <https://doi.org/10.22108/sppl.2021.128362.1575> [In Persian]
- Jin, Q., Hu, H., & Kavan, P. (2016). Factors Influencing Perceived Crowding of Tourists and Sustainable Tourism Destination Management. *Sustainability*, 8(10), 976. <https://doi.org/10.3390/su8100976>
- Jovanović, S., & Ivana, I. (2016). Infrastructure as important determinant of tourism development in the countries of Southeast Europe. *Ecoforum Journal*, 5(1), 288-94. <https://doi.org/10.4236/ojmp.2019.83005>
- Kaiser, N., & Barstow, C. K. (2022). Rural Transportation Infrastructure in Low-and Middle-Income Countries: A Review of Impacts, Implications, and Interventions. *Sustainability*, 14(4), 21-49. <https://doi.org/10.3390/su14042149>
- Gallardo, J. H., & Stein, T. V. (2007). Participation, Power and Racial Representation: Negotiating Nature-Based and Heritage Tourism Development in the Rural South. *Society and Natural Resources*, 20(7), 597-611. <https://doi.org/10.1080/08941920701216545>
- Gao, J., & Wu, B. (2017). Revitalizing traditional villages through rural tourism: A case study of Yuanjia Village, Shaanxi Province, China. *Tourism Management*, 63, 223-233. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.04.003>
- Goodwin, M., (1998). The governance of rural areas: some emerging research issues and agendas. *Journal of Rural Studies*, 14(1), 5-12. [https://doi.org/10.1016/S0743-0167\(97\)00043-0](https://doi.org/10.1016/S0743-0167(97)00043-0)
- Groves, R. M., Fowler, F. J., Couper, M. P., Lepkowski, J. M., Singer, E., & Tourangeau, R. (2009). *Survey Methodology* (Vol. 561). John Wiley & Sons. ISBN: 978-0-470-46546-2
- Hadizadeh Zargar, S., & Sakhaee, B. (2014). The analysis of tourism development in rural settlements of Sari. *Space Economy & Rural Development*, 3(8), 39-53. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2012.1754> [In Persian]
- Haghsetan, A., Mahmoudi, B., & Maleki, R. (2011). Investigation of obstacles and strategies of rural tourism development using SWOT Matrix. *Journal of Sustainable Development*, 4(2), 136-142. <https://doi.org/10.5539/jsd.v4n2p136>
- Hamers, R. L., Cassini, A., Asadinia, K. S., & Bertagnolio, S. (2022). Developing a priority global research agenda for antimicrobial resistance in the human health sector: protocol for a scoping review. *BMJ Open*, 12(6), e060553. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-060553>

- Lanfranchi, M., Giannetto, C., & De Pascale, A. (2014). The Role of Nature-Based Tourism in Generating Multiplying Effects for Socio Economic Development of Rural Areas. *Quality-Access to Success*, 15(140), 96-100. <https://www.researchgate.net/publication/266388364>
- Leković, K., Tomić, S., Marić, D., & Ćurčić, N. V. (2020). Cognitive component of the image of a rural tourism destination as a sustainable development potential. *Sustainability*, 12(22), 9413.
- Lin, L., & Mao, P. C. (2015). Food for memories and culture—A content analysis study of food specialties and souvenirs. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 22, 19-29. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2014.12.001>
- Liu, Y., Liao, H., Qiu, J., & Liu, Y. (2023). Characteristics of Spatiotemporal Variations and Driving Factors of Land Use for Rural Tourism in Areas That Eliminated Poverty. *Land*, 12(4), 910. <https://doi.org/10.3390/land12040910>
- López-Guzmán, T., Sánchez-Cañizares, S., & Pavón, V. (2011). Community-Based tourism in developing countries: A case study. *Tourismos*, 6(1), 69-84. <https://doi.org/10.26215/tourismos.v6i1.196>
- Manaf, A., Purbasari, N., Damayanti, M., Aprilia, N., & Astuti, W. (2018). Community-Based Rural Tourism in Inter-Organizational Collaboration: How Does It Work Sustainably? Lessons Learned from Nglanggeran Tourism Village, Gunungkidul Regency, Yogyakarta, Indonesia. *Sustainability*, 10(7), 21-42. <https://doi.org/10.3390/su10072142>
- Moghavvemi, S., Woosnam, K. M., Paramanathan, T., Musa, G., & Hamzah, A. Khairabadi, O., Sajadzadeh, H., & Mohammadianmansoor, S. (2020). Assessment and evaluation of tourism activities with emphasis on agritourism: The case of simin region in Hamedan City. *Land Use Policy*, 99, 105045. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.105045>
- Khani, F., Khosravi Mehr, H., & Torani, A. (2014). Evaluation of Rural Tourism Potentials to Eliminating the Economic Challenges. *Journal of Rural Research*, 5(1), 191-212. <https://doi.org/10.22059/JRUR.2014.51453> [In Persian]
- Khodapanah, K. (2022). Identifying Effective Drivers on the Sustainable Development of Rural Tourism (Case Study: Nir Township). *Physical Social Planning*, 9(25), 93-106. <https://doi.org/10.30473/psp.2022.59895.2494> [In Persian].
- Kim, H. J., Chen, M. H. (2006). Tourism expansion and economic development: The case of Taiwan. *Tourism Management*, 27(5), 925-933. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.05.011>
- Kim, K., Uysal, M., & Sirgy, M. J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents? *Tourism Management*, 36, 527-540. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.09.005>
- Lakner, Z., Kiss, A., Merlet, I., Oláh, J., Máté, D., Grabara, J., & Popp, J. (2018). Building Coalitions for a Diversified and Sustainable Tourism: Two Case Studies from Hungary. *Sustainability*, 10(4), 1090. <https://doi.org/10.3390/su10041090>
- Lane, B., & Kastenholz, E. (2015). Rural tourism: The evolution of practice and research approaches—Towards a new generation concept? *In Rural Tourism* (pp. 1-24). Routledge. <https://doi.org/10.1080/09669582.2015.1083997>

- Pearce, J. A. (2005). Strategic Management: Formulation, Implementation, and Control in a Dynamic Environment. *Journal of Management & Organization*. https://www.academia.edu/48256052/Strategic_Management_Formulation_Implementation_and_Control_in_a_Dynamic_Environment
- Pham, T. T. T. (2020). Tourism in marine protected areas: Can it be considered as an alternative livelihood for local communities? *Mar. Policy*, 115(2020), 103891. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2020.103891>
- Polukhina, A., Sheresheva, M., Efremova, M., Suranova, O., Agalakova, O., & Antonov-Ovseenko, A. (2021). The Concept of Sustainable Rural Tourism Development in the Face of COVID-19 Crisis: Evidence from Russia. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(1), 1-38. <https://doi.org/10.3390/jrfm14010038>
- Pongponrat, K. (2011). Participatory Management Process in Local Tourism Development: A Case Study on Fisherman Village on Samui Island, Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Reserach*, 16(1), 57-73. <https://doi.org/10.1080/10941665.2011.539391>
- Pongponrat, K., & Chantadoan, N. J. (2012). Mechanism of social capital in community tourism participatory planning in Samui Island, Thailand. *Tourismos*, 7(1), 339-349. <https://doi.org/10.26215/tourismos.v7i1.272>
- Priatmoko, S., Kabil, M., Akaak, A., Lakner, Z., Gyuricza, C., & Dávid, L. D. (2023). Understanding the Complexity of Rural Tourism Business: Scholarly Perspective. *Sustainability*, 15(2), 1193. <https://doi.org/10.3390/su15021193>
- (2017). The effect of residents' personality, emotional solidarity, and community commitment on support for tourism development. *Tourism Management*, 63, 242-254. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.06.021>
- Mohammadpour, S., & Rahimi, A. (2022). Identification and Analysis of Components Affecting the Branding of Tourism Destinations; Case study: Bishe Tourism Village in Lorestan Province. *Journal of Tourism and Development*, 11(3), 275-289. <https://doi.org/10.22034/JTD.2021.254732.2161> [In Persian]
- Neumeier, S. (2017). Social innovation in rural development: identifying the key factors of success. *The Geographical Journal*, 183(1), 34-46. <https://doi.org/10.1111/geoj.12180>
- Nguyen, Q. H. (2021). Impact of investment in tourism infrastructure development on attracting international visitors: a nonlinear panel ARDL approach using Vietnam's data. *Economies*, 9(3), 131. <https://doi.org/10.3390/economies9030131>
- Nicolaidis, A. (2020). Sustainable Ethical Tourism (SET) and Rural Community Involvement. *Afr. J. Hosp. Tourism Leisure*, 9(1), 1-16. <http://hdl.handle.net/10500/26360>
- Panzer-Krause, S. (2022). Rural Tourism in and after the COVID-19 Era: "Revenge Travel" or Chance for a Degrowth-Oriented Restart? Cases from Ireland & Germany. *Tourism and Hospitality*, 3(2), 399-415. <https://doi.org/10.3390/tourhosp3020026>
- Pappas, N. (2014). Hosting mega events: Londoners' support of the 2012 Olympics. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 21, 10-17. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2014.02.001>

- Development*, 3(9), 11-30. https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_714.html?lang=en [In Persian]
- Rezvani, M. R., & Jamshidi, M. (2019). Semantic Reconstruction The most important challenges for the residents of the nearby areas of the nature accommodation sites in Nowruz holidays in Chardavol Township. *Journal of Tourism and Development*, 8(3), 70-89. <https://doi.org/10.22034/JTD.2019.178979.1701> [In Persian]
- Rokneddin Eftekhari, A., Sojasu Ghadiri, H., & Einali, J. (2007). New Attidue towards Rural Management with an Emphasis on Effective Institutions. *Village and Development*, 10(2), 1-30. <https://sid.ir/paper/94820/fa> [In Persian]
- Ryan, C. (2003). *Recreational Tourism: Demand and Impacts* (Vol. 11). Channel View Publications: Bristol.
- Seetanah, B., Juwaheer, T. D., Lamport, M. J., Rojid, S., Sannasee, R. V., & Subadar, A. U. (2011). Does infrastructure matter in Tourism Development? *University of Mauritius Research Journal*, 5(1), 89-108. <https://www.ajol.info/index.php/umrj/article/view/70731>
- Sharifzadeh, A., & MoradNejadi, H. (2002). *Sustainable Development and Rural Tourism*. *Jihad*, (250-251), 53. <https://sid.ir/paper/431192/fa> [In Persian]
- Shaukti Amghani, M., Ishaghi, R., Mahri, A., Rezai, R., Shaban, A., & Femi, H. (2016). Investigating the obstacles of tourism development in the rural areas of Osko city (case study: Aghgonbad coastal village). *Geographical Space*, 16(53), 23-37. <http://dx.doi.org/10.22111/GDIJ.2020.5472> [In Persian]
- Priatmoko, S., & Purwoko, Y. (2019). Does the Context of MSPDM Analysis Relevant in Rural Tourism? Case Study of Pentingsari, Nglanggeran, and Penglipuran. In Proceedings of the International Conference on Creative Economics, *Tourism and Information Management (ICCETIM)*, Yogyakarta, Indonesia (pp. 17-18). <https://doi.org/10.5220/0009857400150021>
- Qin, D., Xu, H., & Chung, Y. (2019). Perceived impacts of the poverty alleviation tourism policy on the poor in China. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 41, 41-50. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2019.09.004>
- Ramaezaniyi, N. (2015). Investigating the capabilities and barriers of tourism development in the target villages of tourism (case study: Sarab Kalan, Zanjireh o'lia and Sangsafid Ilam). Master's thesis in the field of tourism management, Bakhran higher education institute. [In Persian]
- Ramos, H., Stoddart, M. C., & Chafe, D. (2016). Assessing the tangible and intangible benefits of tourism: Perceptions of economic, social, and cultural impacts in Labrador's Battle Harbour Historic District. *Island Studies Journal*, 11(1), 209-226. <https://doi.org/10.24043/isj.344>
- Reeder, R. J., & Brown, D. M. (2005). Recreation, tourism, and rural well-being (No. 7). Washington, DC: US Department of Agriculture, Economic Research Service. https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/46126/15112_err7_1_1_.pdf?v=0
- Rezvani, M. R., & Bayat, N. (2014). An Analysis of Rural Tourism Development in Iran-Macro Developmental Programs with Emphasis on Five-year National Development Plans. *Journal of Tourism Planning and*

- UNEP (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. UNEP: Nairobi, Kenya, ISBN 9789280731439.
- UNWTO (2010). *UNWTO Annual Report a Year of Recovery 2010*. UNWTO: Madrid, Spain, 2011.
- UNWTO (2022). *Rural Tourism*. Available online. <https://www.unwto.org/rural-tourism> (accessed on 5 May 2022).
- Vanegas Sr, M., & Croes, R. R. (2000). Evaluation of demand: US tourist to Aruba. *Annals of Tourism Research*, 27(4), 946-63. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(99\)00114-0](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00114-0)
- Vitasurya, V. R. (2016). Local Wisdom for Sustainable Development of Rural Tourism, Case on Kalibiru and Lopati Village, Province of Daerah Istimewa Yogyakarta. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 216(6), 97-108. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.12.014>
- Wang, W., Liu, J., & Innes, J. L. (2019). Conservation equity for local communities in the process of tourism development in protected areas: A study of Jiuzhaigou Biosphere Reserve, China. *World Development*, 124, 104637. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.104637>
- Xu, H., Huang, X., & Zhang, Q. (2018). Tourism development and local borders in ancient villages in China. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 330-339. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.03.007>
- Yarihesar, A., & Bakhtar, S. (2016). Application of Alen Prescott stability Measurement model in analysis rural sustainable tourism Case study: Nir county-Ardabil province. Shrivastava, U., & Kumar Dwivedi, A. (2020). Manifestations of rural entrepreneurship: The journey so far and future pathways. *Management Review Quarterly*, 71, 753-781. URI: <http://library.ediindia.ac.in:8181/xmlui/handle/123456789/12110>
- Silva, L. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on rural tourism: A case study from Portugal. *Anatolia*, 33, 157-159. <https://doi.org/10.1080/13032917.2021.1875015>
- Singh, M. (2018). Development and Assessment of Tourism in Valley of Flower National Park (Uttarakhand) India. *Development*, 3(1), 452-455. <https://www.multidisciplinaryjournal.in/assets/archives/2018/vol3issue1/3-1-84-690>
- Situmorang, R., Trilaksono, T., & Japutra, A. (2019). Friend or Foe? The complex relationship between indigenous people and policymakers regarding rural tourism in Indonesia. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 39, 20-29. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2019.02.001>
- Smolčić, J.D., & Soldić, F.D. (2017). Satisfaction as a determinant of tourist expenditure. *Current Issues in Tourism*, 20(7), 691-704. <https://doi.org/10.1080/13683500.2016.1175420>
- Sun, J., & Wang, S. (2022). Construction on evaluation system of sustainable development for rural tourism destinations based on rural revitalization strategy. *Geogr. Res*, 41(11), 289-306. <https://doi.org/10.3390/land11122245>
- Tang, M., & Xu, H. (2023). Cultural integration and rural tourism development: a scoping literature review. *Tourism and Hospitality*, 4(1), 75-90. <https://doi.org/10.3390/tourhosp4010006>

and Research, 1(2), 12-21. <https://doi.org/10.18301/rss.189>

Zhuang, X., Yao, Y., Li, J. J. (2019). Sociocultural impacts of tourism on residents of world cultural heritage sites in China. *Sustainability*, 11, 840.

Regional Planning, 6(22), 121-134. <https://doi.org/20.1001.1.22516735.1395.6.22.10.0>

Zaei, M. E., & Zaei, M. E. (2013). The impacts of tourism industry on host community. *European Journal of Tourism Hospitality*

